

Brüssel, 13.9.2016
COM(2016) 450 final/2

2016/0208 (COD)

CORRIGENDUM

This document corrects document COM(2016) 450 final of 05.07.2016.

Concerns the ET language version.

A wrong file was sent for publication by mistake, therefore the republication of the full text is needed.

The text shall read as follows:

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

millega muudetakse direktiivi (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist, ning millega muudetakse direktiivi 2009/101/EÜ

(EMPs kohaldatav tekst)

{SWD(2016) 223 final}

{SWD(2016) 224 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU KONTEKST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Ettepanekus on ära toodud rida meetmeid võitlemaks terrorismi rahastamisega ning kindlustamaks finantstehingute ja äriühingute tegevuse suurem läbipaistvus ELi olemasolevas ennetavas õiguslikus raamistikus, täpsemalt direktiivis (EL) 2015/849 („neljas rahapesu vastane direktiiv“)¹. Ära on toodud ka sellest tulenevad muudatused direktiivis 2009/101/EÜ² sätestatud äriühinguõiguse normides.

Kaasasjastatud rahapesu vastaste eeskirjade vastuvõtmine mais 2015 oli oluline samm ELis kriminaalse tegevuse tulemusel saadud vahendite rahapesu vastu võitlemisel ning terrorismi rahastamise tõkestamisel.

Viimasel ajal on aga terrorismi oht kasvanud ja arenenud. Samas on tänu tehnoloogia ja suhtlusvahendite arenemisele ning globaalselt omavahel ühendatud rahandussüsteemile lihtsam rahalisi vahendeid peita ja liigutada üle terve maailma, mis tekitab kiiresti piiride ja õigussüsteemide ülese riuliettevõtete struktuuri, muutes raha algupära tuvastamise väga keeruliseks. Rahapesijad, maksudest hoidujad, terroristid, petturid ja teised kurjategijad saavad nii hõlpsalt oma jälgi peita.

Korralik rahandussüsteem, kus on olemas nii nõuetekohane järelvalve kui ka analüüsivahendid, võib tänu anomaalsete tehingumustrite avastamisele aidata kaasa terroristlike ja kriminaalsete sidemete, võrgustike ja ohtude paremale mõistmisele ning tuua kaasa kõigi vastavate pädevate asutuste ennetava tegevuse. Siiani on lünki terroristide poolt kasutatavate rahaliste vahendite jälgimisel, alates sularahast kuni kultuuriväärtuste ja virtuaalvaluutadega kauplemiseni ja anonüümsete ettemaksukaartideni. Käesoleva ettepaneku eesmärk on neid lünki täita, ilma et tekiks tarbetuid takistusi rahaliste maksete ja rahaturgude toimimisel seaduskuulekate tavakodanike ja ettevõtete jaoks, tasakaalustades julgeoleku tugevdamise vajaduse põhiõiguste kaitse vajadusega, k.a. isikuandmete kaitse ja majanduslik vabadus.

Samal ajal on lisaks terrorismi rahastamisega seonduvale avastatud üle terve maailma ka olulisi lünki finantstehingute läbipaistvuses, mis tähendab, et tihtipeale kasutatakse vahendustegevust pakkuvate juriidiliste isikute puhul *offshore* piirkondi, mis distantseerivad omaniku tema varast, tihti maksudest kõrvalehoidmiseks või maksustamise vältimiseks. Ettepaneku eesmärk on hoida ära suuremahuliste rahaliste vahendite peitmine, mis võib takistada võitlust finantskuritegevusega, ning tagada äriühingute tegevuse suurem läbipaistvus, et ettevõtjate või teiste juriidiliste isikute tegelikud omanikud ei saaks varjuda peidetud identiteedi taha.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849 rahandussüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamise kohta, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EL (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiiv 2009/101/EÜ tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks asutamislepingu artikli 48 teises lõigus osutatud äriühingutelt nõuavad, et muuta sellised tagatised võrdväärseteks (ELT L 258, 1.10.2009, lk 11).

Euroopa julgeoleku tegevuskavas on komisjon ühe prioriteedina välja toonud ELi õigusliku raamistiku ajakohastamise, et võidelda terrorismiga³. Justiits- ja siseküsimuste nõukogu 20. novembril 2015. aasta järeldustes,⁴ majandus- ja rahandusministrite nõukogu 8. detsembri 2015. aasta järeldustes⁵ ning Euroopa Ülemkogu 18. detsembri 2015. aasta järeldustes rõhutati vajadust selles valdkonnas tööd tõhustada, lähtudes neljanda rahapesuvastase direktiiviga saavutatud edusammudest⁶.

2. veebruaril 2016 esitles komisjon tegevuskava terrorismi rahastamise vastase võitluse tõhustamiseks,⁷ mis keskendub kahele põhitegevusele: terroristide jälgimine raha liikumise kaudu ning raha ja muu vara liikumise takistamine; terroristlike organisatsioonide tuluallikate äralõikamine, takistades nende raha hankimisega seonduvaid tegevusi. Tegevuskavas on ära toodud mitmeid tegevuslikke ja õiguslikke meetmeid, k.a. käesolev ettepanek, mis tuleks kiiresti ellu viia.

12. veebruaril 2016 kutsus majandus- ja rahandusministrite nõukogu komisjoni üles tegema võimalikult kiiresti ning mitte hiljem kui 2016. aasta teises kvartalis ettepanekut muuta neljandat rahapesu vastast direktiivi. 22. aprillil 2016 toimunud mitteametlik majandus- ja rahandusministrite nõukogu kutsus üles astuma samme, et tõhustada ligipääsu kasusaavate omanike registrile, selgitada usaldusfondide registreerimise nõudeid, kiirendada kasusaavate omanike riiklike registrite ühendamist, edendada kasusaavaid omanikke puudutava teabe automaatset vahendust ning tugevdada kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid⁸. Oma 16. detsembri 2015. a. resolutsioonis⁹ oli Euroopa Parlament juba rõhutanud, et äriühingu tulumaksu poliitika suurem läbipaistvus, koordineeritus ja ühtlustamine loob tõhusa raamistiku, tagamaks õiglast konkurentsi ELi ettevõtjate vahel ning kaitsmaks riikide eelarveid kahjulike lõpptulemuste eest.

Neljanda rahapesu vastase direktiivi läbivaatamine on kooskõlas ka ülemaailmsete arengutega. Rahvusvahelisel tasandil on ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonid 2199 (2015) ja 2253 (2015) kutsunud üles välja töötama meetmeid takistamiseks terroristlike rühmituste ligipääsu finantsinstitutsioonidele. Lisaks kutsutakse G20 18. aprilli 2016. aasta avalduses rahapesuvastast töökonda ning maksualase läbipaistvuse ja teabevahetuse ülemaailmset foorumit üles tegema esialgseid ettepanekuid, millega tõhustada läbipaistvust, sealhulgas tegelikke kasusaajaid käsitleva teabe kättesaadavuse suhtes kohaldatavate rahvusvaheliste standardite rakendamist ja selle teabe rahvusvahelisel tasandil vahetamist.

Tõhus järelvalve ja jõustamine on võtmetähtsusega, et takistada rahapesu, terrorismi rahastamist ja kuritegevust üldiselt. Komisjon jälgib ELi nõudmiste ülevõtmist siseriiklikusse õigusesse ning nende rakendamist liikmesriikide poolt ka praktikas.

³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Euroopa julgeoleku tegevuskava COM (2015) 185 (final) kohta.

⁴ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/11/20-jha-conclusions-counter-terrorism/>

⁵ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/12/08-ecofin-conclusions-corporate-taxation/>

⁶ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/12/18-euco-conclusions/>

⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule terrorismi rahastamise vastase võitluse tõhustamise tegevuskava kohta, COM (2016) 50 (final).

⁸ <http://english.eu2016.nl/documents/publications/2016/04/22/informal-ecofin---line-to-take-nl-presidency>.

⁹ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2f%2fEP%2f%2fTEXT%2bTA%2bP8-TA-2015-0457%2b0%2bDOC%2bXML%2bV0%2f%2fEN&language=EN>

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas kehtivate sätetega**

20. mail 2015 võeti vastu rahapesu ja terrorismi rahastamise vastane raamistik. Uuesti läbivaadatud eeskirjad koosnevad neljandast rahapesu vastasest direktiivist ja määrusest (EL) 2015/847, mis käsitleb rahaülekannetes edastatavat teavet.

Neljanda rahapesu vastase direktiivi ülevõtmise ning määruse (EL) 2015/847 jõustumise kuupäev on 26. juuni 2017. Samas on komisjon julgustanud liikmesriike neljanda rahapesu vastase direktiivi ülevõtmise kuupäeva ettepoole tooma ning käesoleva ettepaneku kohaselt on ülevõtmise ja jõustumise kuupäevaks 1. jaanuar 2017. Muudatusettepanekud puudutavad teatud küsimusi, millega liikmesriigid saavad tegelema hakata juba neljanda rahapesuvastase direktiivi ülevõtmise käigus. Kõigi meetmete eesmärk on tõhustada praegust rahapesu ja terrorismi rahastamise vastast süsteemi ning need on koostatud nii, et seda süsteemi ühtlustatult täiendada. Nii on ettepanekus ära toodud liikmesriikide neljanda rahapesuvastase direktiivi rakendamise kogemustele (keskregistrite sisseseadmine) tuginevad eeskirjad, tulles vastu asjaosaliste palvetele, kes vastavaid eeskirju tegelikult rakendavad (uute kohustatud üksuste loomine, rahvuslike rahapesu andmebüroode mõju suurendamine, lähenemisviisi ühtlustamine kõrge riskiga kolmandate riikide osas) ning peegeldavad uusimaid suundi rahapesu ja terrorismi rahastamise vastases võitluses (parem juurdepääs teabele kasusaavate omanike kohta). Muudatusettepanek võimaldab liikmesriikide õiguskorral ajaga kaasas käia ning olla valmis tänapäevasteks väljakutseteks. Juba võetud kohustusi silmas pidades peaksid liikmesriigid suutma kiirendada käesolevate sätete ülevõtmist.

Ettepanekus on arvesse võetud hinnanguid ja järeldusi, mida komisjon on teinud hinnates olemasolevate mehhanismide kaudu liikmesriikide õiguslikke ja institutsioonilisi raamistikke ja praktilisi samme rahapesu ja terrorismi rahastamise takistamisel. See põhineb tabelil, mida komisjonile neljanda rahapesu vastase direktiivi rakendamisega seoses on antud. Muudatusettepanekutes on arvestatud olemasolevate uuringute ja aruannetega (eriti nendega, mis viidi läbi aastatel 2009 ja 2012) liikmesriikides kehtivate eeskirjade rakendamise, uute rahvusvaheliste nõuete (eriti rahapesuvastase töökonna täiendatud soovitude) ning sellise teabe kohta, mida on kogutud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 258 kohaste rikkumismenetluste algatamise kaudu. Selleks, et saada terviklikku ja täpset ülevaadet, on komisjon arvesse võtnud ka teavet, mis on saadud rahvusvahelise koostöö kaudu finantsjärelvalve valdkonnas.

Mis puudutab muudatusettepanekute täitmist, siis ettepanekute tegemisel on aluseks võetud olemasolevad rahapesu vastased eeskirjad ning oluline rõhuasetus on ka kehtivate õigusnormide rakendamisel. Ettepanek väljendab komisjoni pühendumust jälgida, et direktiiv võetaks üle nõuetekohaselt ning et liikmesriikides rakendatav süsteem oleks tõhus. Komisjon võtab aluseks rahapesuvastase töökonna juba tehtud töö (eksperdi hinnangu protsess) või kasutab liikmesriikide poolt läbiviidud riskihindamist tõhususe hindamise alusena.

Lõpuks, mis puudutab äriühinguõigust ja direktiivi 2009/101/EÜ, siis on see direktiiv liikmesriikide poolt juba üle võetud. Direktiivi 2009/101/EÜ muutmise ettepanekud loovad uued eeskirjad, mis on suunatud selgelt määratletud ettevõtjate ja usaldusfondide kategooriale ning mis täiendavad ja peegeldavad neljanda rahapesuvastase direktiivi sätteid eesmärgiga suurendada äriühingute tegevuse läbipaistvust. Seetõttu – kuna neil sätetel on kindel kohaldamisala – tuleb need lisada direktiivi 2009/101/EÜ, et tagada vajalikud ristviited neljandale rahapesuvastasele direktiivile.

- **Kooskõla liidu muude poliitikavaldkondadega**

Neljanda rahapesuvastase direktiivi (ja direktiivi 2009/101/EÜ) kavandatud muudatusettepanekud on kooskõlas ELi poliitikatega ning iseäranis:

- kriminaalpoliitika raamistikuga, mis puudutab terroristlike rühmituste poolt sooritatud õigusrikkumisi ning eriti terrorismi rahastamise kuriteona kvalifitseerimist, mis on ära toodud terrorismi rahastamise vastu võitlemise direktiivi muudatusettepanekus,¹⁰ ning ELi kohustusi, mis on võetud seoses terrorismi ennetamise Euroopa Nõukogu konventsiooni lisaprotokolli allkirjastamisega;
- maksete ühisturuga, luues turvalisemad ja innovatiivsemad makseteenused üle terve Euroopa Liidu, eriti eeskirjadega, mis on ette nähtud direktiivis (EL) 2015/2366¹¹ ja määruses nr 2015/751¹²;
- õigusliku raamistikuga, millega kehtestatakse kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed finantskontosid puudutava teabega seoses, võimaldades automaatset finantskontode kohta käiva teabe vahetust maksuküsimustes (rakendades globaalseid standardeid) vastavalt direktiivile 2011/16/EL, mida muudeti direktiiviga 2014/107/EL¹³;
- avaliku ja erasektori internetipõhiste teenuste, e-äri ja e-kaubanduse tõhusa raamistikuga liidus, nagu on ette nähtud määruses (EL) nr 910/2014¹⁴;
- reformitud andmekaitsekorraga, mis tuleneb määrusest (EL) 2016/679¹⁵ ja direktiivist (EL) 2016/680¹⁶, kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu praktikaga;
- digitaalse ühisturuga vastavalt komisjoni teatisele „Euroopa digitaalse ühisturu strateegia“¹⁷, ja siseturul e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalikke usaldusteenuseid käsitlevate sätetega määruses (EL) nr 910/2014¹⁸;
- tarbijakaitse ja finantskaasamisega;

¹⁰ COM(2015) 625 final

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, millega muudetakse direktiivi 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ja 2013/36/EL ja määrust (EL) nr 1093/2010.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määrus nr 2017/751 kaardimaksete vahendustasude kohta.

¹³ Nõukogu 9. detsembri 2014. aasta direktiiv 2014/107/EL, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL, mis puudutab maksualase info automaatset vahetust (ELT L 359, 16.12.2014, lk 1).

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul, millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ.

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89).

¹⁷ COM(2015) 192 final

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul, millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.8.2014, lk. 73).

- komisjoni eesmärkidega, mis on esitatud teatistes täiendavate meetmete kohta läbipaistvuse suurendamiseks ning maksustamise vältimise ja maksudest kõrvalehoidumise vastu võitlemiseks¹⁹.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Ettepanekuga muudetakse neljandat rahapesu vastast direktiivi ja direktiivi 2009/101/EÜ. Seetõttu põhineb see ELi toimimise lepingu artiklitel 114 ja 50, mis on muudetud aktide õiguslik alus.

• Subsidiaarsus

Vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetele pole võimalik ettepaneku eesmärke saavutada piisaval tasemel liikmesriikides ning seetõttu on neid parem saavutada ELi tasemel. Ettepanek ei lähe kaugemale sellega taotletavate eesmärkide saavutamiseks vajalikust. Vastavalt eeskirjadele, mis on ära toodud nii neljandas rahapesuvastases direktiivis kui ka direktiivis 2009/101/EÜ, on liikmesriikidel ettepaneku kohaselt õigus jätta kehtima või vastu võtta meetmeid, mis on rangemad kui ELi õigusnormidega kehtestatud meetmed.

Olemasolev õiguslik raamistik, mis võimaldab rahandussüsteemil terrorismi rahastamist takistada, loodi ELi tasandil. Olemasolevat õiguslikku raamistikku pole võimalik paremaks muuta, kui liikmesriigid tegutsevad iseseisvalt. Neljanda rahapesuvastase direktiiviga seoses viidi läbi põhjalik subsidiaarsuse kontroll. Nii nagu organiseeritud kuritegevus ja terrorismi rahastamine võib tekitada kahju finantssektori stabiilsusele ja mainele ning ohustada siseturgu, võivad ka meetmed, mis on vastu võetud vaid siseriiklikul tasemel, ELi ühisturgu kahjustada, kuna selliste kooskõlastatud eeskirjade puudumine liikmesriikides, kelle eesmärk on kaitsta oma rahandussüsteeme, võib olla vastuolus siseturu toimimisega ning selle tulemuseks võib olla killustumine. Võttes arvesse terrorismiga seonduvaid piiriüleseid ohte, peab kavandatavate eeskirjade kohaldamisala olema ELi tasandil kooskõlastatud, ühtlustatud ja ühetaoline, et see oleks tõeliselt tõhus.

Lisaks võivad riikliku rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase raamistiku puudumist ühes liikmesriigis kasutada ära kurjategijad ning selle tagajärjed võivad mõjutada teist liikmesriiki. Seetõttu on oluline, et ELi tasemel oleks olemas harmoneeritud raamistik, kuna illegaalsed rahavood ja terrorismi rahastamine võivad kahjustada finantssektori stabiilsust ja mainet.

Selgelt koostatud eeskirjad, mille eesmärk on suurem läbipaistvus paljude majandustegevuses osalejate, ka ettevõtjate ja ärilist laadi usaldusfondide jaoks, puudutavad enam kui pelgalt võimalikke ebakõlasid siseturu toimimisel. Oht, et siseturg ei toimi nõuetekohaselt, on reaalne, kuna kõiki liikmesriike mõjutavad otseselt kurjategijate ja nende käsilaste pingutused varjamaks kriminaalse tulu algupära või seadusliku või ebaseadusliku raha kasutamist terroristlikel eesmärkidel.

¹⁹ COM(2016) 451.

- **Proportsionaalsus**

Parandusettepanekud piirduvad vajadusega käsitleda terrorismi rahastamist ning suurendada äritegevuse läbipaistvust ning juhinduda kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega olemasolevatest eeskirjadest.

Üksikasjalik alternatiivsete meetmete kirjeldus, mida võiks kasutada, et käesoleva ettepaneku eesmärgi saavutada, on ära toodud käesolevale seletuskirjale lisatud mõjuhinnaangus.

Võttes eeskätt arvesse panga- ja maksekontode omanike õigeaegset tuvastamist rahapesu andmehüroode poolt, on mitmest erinevast valikuvõimalusest valitud optimaalseim. Nimelt on liikmesriikidel õigus seada sisse kas keskne pangandusregister või andmete edastamise süsteem, valides oma olemasolevasse raamistikku sobivaim. Mis puutub veel kliendi suhtes rakendatavatesse hoolsusmeetmetesse, mida vastutavad üksused peavad kasutama kõrge riskiga kolmandate riikide suhtes, siis tuleb kõigist kehtivatest valikutest kõige proportsionaalsemaks pidada seda, mis tagab harmoneeritud lähenemise ELi tasemel ja mille puhul on täidetud ka kõik siduvad rahvusvahelised kokkulepped.

Mis puudutab virtuaalvaluuta ja ametliku valuuta vahetusteenuse pakkujate määratlemist kohustatud isikutena, siis järgivad muudatusettepanekud proportsionaalsuse põhimõtteid. Et võimaldada pädevatel asutustel teostada järelevalvet virtuaalvaluutadega tehtavate kahtlaste tehingute üle, säilitades samas nendega seotud innovatiivsed lahendused, võib neljanda rahapesuvastase direktiivi kohaselt kohustatud isikutena määratleda kõiki kontrollüksusi, kes haldavad ligipääsu virtuaalvaluutadele, eriti vahetusplatvorme ja rahakotiteenuse pakkujaid. Kavandatava meetme puhul on arvesse võetud ühelt poolt finantstehinguid puudutava teabe killustatust ja teiselt poolt seda, et riiklikel rahapesu andmehüroodel ning rahapesu- ja terrorismi rahastamisega võitlevatel ametiasutustel ei ole taolisele teabele otsest ligipääsu. Lisaks peab saadaolev teave olema ka asjakohane (st teave peab olema piisavalt täpne selleks, et ei võetaks sihikule vale isikut) ning piiratud vajaliku teabega (proportsionaalsuse põhimõte), et võimaldada rahapesu andmehüroodel ja rahapesu ja terrorismi rahastamisega võitlevatel ametiasutustel viia panga- ja maksekontod kokku vastavate kontoomanike volitatud esindajate ja kasusaavate omanikega.

Mis puutub ettemaksuvahenditesse – kuna teatavates liikmesriikides kasutatakse neid sotsiaaltoetuste maksmiseks –, siis on nendega seotud ühiskondlikud huvid ning proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt tuleb arvestada ka majanduslikult haavatavamate isikute huvidega. Niisiis püütakse nende meetmete kaudu edendada majanduslikku kaasatust ning ettemaksevahendid toimivad *de facto* pangakonto asemel. Võttes arvesse vajadust säilitada tasakaalu eraisikute poolt tehtavate maksete anonüümsuse ning kahtlaste tehingute jälgimise nõuete vahel ning võttes arvesse anonüümsete ettemaksukaartidega tehtud tehingute arvu kajastavaid viimaseid turutrende ja näitajaid, on kohane ja proportsionaalne alandada neljandas rahapesuvastases direktiivis kehtestatud künniseid nende tehingute osas, kus kliendi suhtes rakendatavad hoolsusnõuded pole täidetud.

Proportsionaalsus on tagatud ka juriidiliste isikute (äriühingud, usaldusfondid jt sarnased õiguslikud üksused) kasusaavate omanike osas ette nähtud läbipaistvuskordadega. Seega tuleb – võttes arvesse inimõiguslaste ja valitsusväliste organisatsioonide poolt läbi viidud tervikanalüüsi, äriliste suhete suurema läbipaistvuse tagamise vajadust, valdkonna õigusnorme, eeskätt kõiki eraelu puutumatust ja isikuandmete kaitset käsitlevaid eeskirju – teha selget vahet sellistel õiguslikel üksustel, kes haldavad usaldusfonde ärilisel eesmärgil, et kasumit teenida, ning muudel õiguslikel üksustel. On igati õiguspärane ja proportsionaalne anda üldine ligipääs esimesse kategooriasse kuuluvate õiguslike üksuste kasusaavade

omanikke puudutavale piiratud teabele, samas kui teise kategooria puhul võiksid seda teavet saada vaid isikud ja organisatsioonid, kellel on selleks õigustatud huvi.

- **Vahendi valik**

Käesolev ettepanek on tehtud neljanda rahapesuvastase direktiivi ja direktiivi 2009/191/EÜ muutmiseks ning seetõttu on sobiv vahend direktiiv.

Käesoleva ettepaneku eesmärki parandada olemasolevat raamistikku, et võimaldada rahandussüsteemil hoida ära terrorismi rahastamist ja kindlustada ELi ülesed äritegevuse läbipaistvust käsitlevad ühtlustatud eeskirjad, ei ole võimalik saavutada muude õiguslike ega operatiivvahendite abil.

3. SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Konsultatsioonid sidusrühmadega**

Komisjoni eesmärk on olnud tagada sidusrühmade laialdane osalus käesoleva algatuse kogu poliitikatsükli jooksul läbi suunatud konsultatsioonide seeria (kahepoolsed kohtumised, kohtumised sidusrühmade ja ekspertidega, kirjalikud konsultatsioonid).

Mis puudutab terrorismi rahastamist, siis selles osas peetakse konsultatsioone:

- liikmesriikide ja nende ametiasutustega;
- Euroopa Parlamendi esindajatega;
- makseteenuste pakkujate sektori esindajatega (maksekaardisüsteemid, ettemaksukaartide väljastajad, esindusorganisatsioon);
- asjassepuutuvate virtuaalvaluutade turul osalejatega: vahetusplatvormide, rahakotiteenuse pakkujate, virtuaalvaluuta sidusrühmade esindajatega;
- pangandus- ja rahandussektori sidusrühmadega;
- rahapesu andmebüroodega (ELi rahapesu andmebüroode platvorm);
- Europoliga;
- tarbijate organisatsioonidega;
- Euroopa Andmekaitseinspektoriga.

Teabe kogumise eesmärgil on komisjon välja saatnud hulga küsimustikke/uuringuid. Detsembris 2015 paluti liikmesriikidel (rahapesu andmebüroodel ja ametiasutustel) uurida kokkulepitud probleemseid valdkondi, mis seonduvad terrorismi rahastamisega, et uurida suundumusi ja andmeid. Kõik liikmesriigid saatsid oma vastused 22. jaanuariks 2016. Küsitluses uuriti, kuidas koguvad andmeid riiklikud ametiasutused, et avastada ja hinnata terroristlikku tegevust ning kuidas sellist teavet kasutatakse; kaardistati riikliku keskpanga olemasolu ja maksekontode registrid või muud sarnased mehhanismid, näiteks kesksed andmekogumissüsteemid ning uuriti, mil määral saavad seda teavet kasutada riiklikud ametiasutused, avastamaks terrorismi rahastamist; uuriti turustruktuure ning ettemaksuvahendeid ja virtuaalvaluutasid puudutavat regulatsiooni siseriiklikul tasandil, ning seda, mil määral on neid vahendeid kasutatud terrorismi rahastamiseks, ja seda, kuidas

käsitletakse tugevdatud hoolsusmeetmete/vastumeetmete abil suure riskiga kolmandatest riikidest pärinevaid rahavoogusid.

Mis puutub muudatusettepanekutesse, mille eesmärk on finantstehingute ja äriühingute tegevuse läbipaistvuse suurendamine, siis on need koostatud kooskõlas liikmesriikide poolt väljendatud seisukohtadega majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu mitteametlikul kohtumisel 22. aprillil 2016, vastates samaaegselt ka liikmesriikide pädevate asutuste esindajate soovidele, mis esitati halduskoostöö direktiivi 2014/107/EL ülevõtmisega seotud seminaridel.

- **Mõjuhinnang**

Mõjuhinnang põhineb asjassepuutuvatel aruannetel, mille on teinud EL, Euroopa Pangandusjärelevalve Asutus, Euroopa Keskpank, Europol, Rahvusvaheliste Arvelduste Pank (BIS) ja rahapesuvastane töökond. Juhindutakse ka rahvusvahelise ajakirjanduse poolt antud avalikust teabest.

Mõjuhinnangus käsitletakse järgmisi teemasid:

- (1) kõrge riskitasemega kolmandate riikidega seotud ülekandeid ei jälgita piisavalt, sest klientide suhtes rakendatavad hoolsusnõuded on ebaselged ja kooskõlastamata;
- (2) ametiasutused ei jälgi piisavalt virtuaalvaluutadega tehtud kahtlaseid tehinguid ja neil pole võimalik tehinguid tuvastatud isikutega seostada;
- (3) olemasolevad meetmed rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide vähendamiseks, mis on seotud anonüümsete ettemaksuvahenditega, pole piisavad;
- (4) rahapesu andmebüroodel on piiratud võimalused kohustatud üksuste ajakohasele teabele juurdepääsuks ja selle vahetamiseks;
- (5) rahapesu andmebüroodel on puudulik või viivitusega juurdepääs panga- ja maksekontode omanike isikuandmetele.

Hinnatud on ka mitteseadusandlikke võimalusi selle teema käsitlemiseks. Komisjon võib i) formuleerida parimad tavad, ületamaks kaardistamise käigus välja tulnud takistusi, mida praegu tehakse rahapesu andmebüroode platvormil; ii) formuleerida soovitusel liikmesriikidele („täida või selgita“ põhimõttel), et vähendada rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, mis tuvastati käimasoleva riikideülese riskianalüüsi käigus; ja iii) tugevdada sidemeid terrorismi rahastamise vastase võitlusega seotud rahvusvahelise üldsusega, tugevdamaks koostööd ja vahetamaks teavet selles strateegilise tähtsusega valdkonnas.

Vajadust formuleerida vastavad õigusnormid peeti kõige vajalikumaks ja sobivamaks lahenduseks.

Et edendada ELi poliitika tõhusust kõrge riskiga kolmandate riikide suhtes, uuriti regulatiivseid valikuid. Neljandat rahapesuvastast direktiivi on võimalik muuta, viies sellesse sisse kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete loetelu, millest kohustatud üksused kinni peavad pidama, koos vastumeetmete loeteluga, mida tuleb rakendada komisjoni poolt loetletud kõrge riskiga kolmandate riikide suhtes.

Parandamiseks kahtlastele virtuaalvaluutatehingutele jälile saamist, kaaluti kuut regulatiivset võimalust. Valitud variant koosneb meetmete kombinatsioonist i) hõlmata virtuaalvaluuta vahetusplatvormid ja ii) rahakotiteenuse pakkujad direktiivi kohaldamisalaga ja iii) anda rohkem aega kaalumaks võimalusi seoses virtuaalvaluuta kasutajate vabatahtliku isikusamasuse tuvastamise süsteemiga.

Anonüümsete ettemaksukaartide mittesihipärase kasutamise osas kaaluti viit regulatiivset võimalust. Valitud variant koosneb meetmete kombinatsioonist i) laetavate ja mittelaetavate ettemaksukaartide *online* kasutuse anonüümsuse piiramine ja ii) anonüümsete ettemaksukaartide isikliku kasutamise korral künnise alandamine 250 eurolt 150 eurole.

Parandamaks rahapesu andmebüroode ligipääsu teabele ja selle vahetamist, kaaluti kahte võimalust. Valitud võimaluse kohaselt selgitatakse välja rahapesu andmebüroode õiguslikud kohustused, kõrvutades neljanda rahapesuvastase direktiivi teksti viimaste rahvusvaheliste standarditega rahapesu andmebüroode pädevuste osas, mis neil peaks olema, kui nad kohustatud üksustelt lisateavet taotlevad.

Selleks et võimaldada rahapesu andmebüroodele (ja ka teistele rahapesu/terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonnas tegutsevatele pädevatele asutustele) tõhus mehhanism, kindlustamaks ajakohast ligipääsu teabele, mis puudutab panga- ja maksekontode omanike isikuandmeid, kaaluti kolme regulatiivset valikuvõimalust. Jäädi võimaluse juurde, mille kohaselt seatakse sisse automaatne keskne mehhanism – kas keskregister või elektrooniline andmekogumissüsteem liikmesriikide tasemel –, mis võimaldaks konto omanike kiiret tuvastamist. Riiklikel rahapesu andmebüroodel ning ka teistel pädevatel asutustel, kes tegutsevad rahapesu/terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonnas, oleks mehhanismile vahetu ligipääs.

Teine osa mõjuhinnangust on konkreetselt keskendunud probleemidele, mis on seotud läbipaistvuse puudumisega ja meetmetega parandamaks ligipääsu kasusaavaid omanikke puudutavale teabele.

Üks küsimus, mida arutati, oli olemasolevate klientide, näiteks usaldusfondide ja teiste õiguslike üksuste nagu sihtasutuste kasusaavaid omanikke puudutava teabe ebasüsteemne jälgimine. See võimaldab kõrvale hoida olemasolevatest ELi läbipaistvusstandarditest, mis on ära toodud halduskoostöö direktiivis 2011/16/EL, ning peita ebaseaduslikku raha, mistõttu tuleb vastavad eeskirjad kehtestada ELi tasemel.

Teine hinnatav valdkond on õiguslike üksuste kasusaavate omanike registrite avalikkus ja läbipaistvus. Neljandas rahapesuvastases direktiivis on juba ära toodud kohustused seoses juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste kasusaavate omanike tuvastamise, vastava teabe kasutamise ja erinevate ligipääsutasemetega. Pidades silmas taolise teabe paremat salvestamist ning paremat ligipääsu sellele teabele, analüüsiti mõjuhinnangus võimalusi i) olemasoleva süsteemi säilitamiseks ii) neljandas rahapesudirektiivis toodud vabatahtliku süsteemi kohustuslikuks muutmiseks ja iii) teabele avaliku juurdepääsu lubamiseks. Kõige sobivamaks võimaluseks kulude, mõju ja õiguslikkuse seisukohast oli nõuda liikmesriikidelt registri kaudu ettevõtjate, ärilist laadi usaldusfondide ja teiste sarnaste üksuste kasusaavaid omanikke puudutava teabe avalikustamist registri kaudu, samas kui neid usaldusfonde ja teisi õiguslikke üksusi puudutavale teabele ligipääsuks, mida ei saa pidada ärilisteks, on vaja tõendada õigustatud huvi.

Lisaks on mõjuhinnangus ära toodud vajadus seada sisse ühtne ja sidus kord kõigi ELis asutatud usaldusfondide kasusaavaid omanikke käsitleva teabe registreerimiseks. Niisiis, alustades hetkeolukorra detailse analüüsi ning praktikas ette tulevate probleemidega, mis on seotud neljandas rahapesuvastases direktiivis ettenähtud registreerimissüsteemi rakendamisega, analüüsiti mitmeid võimalusi: i) olemasoleva süsteemi säilitamine; ii) registreerimine kohaldatava õiguse kohaldamise riigis ja iii) registreerimine haldamise asukohariigis. Kolmandat võimalust peetakse kõige selgemaks ja kasulikumaks ning toetavate argumentidena on nimetatud järgmist: see on liikmesriikide jaoks kõige vähem tülikas ja kõige kergemini kohaldatav.

- **Põhiõigused**

Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõikes 1 on sätestatud, et liit tunnustab põhiõiguste hartas sätestatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid.

Kavandatud meetmed hõlmavad õigusnorme, mis on vajalikud, et reageerida asjakohaselt finantskuritegevusega seotud ohtudele, tekkivale terrorismiohule ning vajadusele suurema läbipaistvuse järele. Need meetmed aitavad tegeleda terrorirünnaku ohuga ja seda vähendada. Kuigi meetmete lõppeesmärk on finantssüsteemi kaitsmine, püütakse nendega pakkuda tagatist, mis tasakaalustavad vajaduse kõrgendatud julgeoleku järele ja vajaduse kaitsta põhiõigusi, k.a. andmekaitse ja majanduslik vabadus.

Hartas ette nähtud õigused, mis on käesolevas ettepanekus olulise tähtsusega, on alljärgnevad: õigus perekonna- ja eraelule (artikkel 7) isikuandmete kaitse (artikkel 8) ja ettevõtlusvabadus (harta artikkel 16).

Neljanda rahapesuvastase direktiivi kohaldamisala laiendamist virtuaalvaluuta vahetusplatvormidele analüüsiti isikuandmete ja eraelu kaitse seisukohast. Rahapesu ja terrorismi rahastamise vastane regulatsioon nõuab kohustatud isikutelt nii oma klientide kui ka teatavate teiste isikute, kes ei ole nende kliendid (nt kasusaavate omanike), tundmist ning nende rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotuse ohu hindamist. Sel eesmärgil peavad kohustatud isikud koguma, töötleva ja salvestama isikuandmeid ning mõnikord jagama vastavat teavet avalik-õiguslike asutustega (nagu rahapesu andmebürood) või sarnaseid ülesandeid täitvate eraõiguslike isikutega. Need nõuded mõjutavad eraisikuid ja julgeolekut üldisemalt (avalik huvi). Muudatusettepanekud on sõnastatud selgelt ja proportsionaalselt, sätestades nõutud kaitsemeetmed ning komisjon peab seda vajalikuks, saavutamaks tõhusust rahapesu- ja terrorismi rahastamise vastases võitluses ning kooskõla uute rahvusvaheliste standarditega. Lisaks peaks uute reeglite rakendumisel, kui virtuaalvaluuta vahetusplatvormid muutuvad kohustatud üksusteks, olema eeldatavasti positiivne mõju ka tarbijatele. Virtuaalvaluutasid ümbritseva anonüümsuse vähendamine aitab tõsta nende heausklike kasutajate usaldust.

Samuti võeti arvesse ettevõtlusvabadust ja kuigi turul osalejaid mõjutab see, et nad muudetakse kohustatud üksusteks, kuid nad ei nõua praegu oma klientidelt hoolsuskohustuse täitmist, siis ei peaks parandusettepanekud virtuaalvaluuta platvormi haldamist mõjutama.

Neljandas rahapesuvastases direktiivis ette nähtud hoolsuskohustuse künnise alandamisega ettemaksuvahendite suhtes tagatakse see, et ELi õigustik peegeldab hetkelist turuolukorda mittelaetavate maksekaartide osas, olles samas vastavuses nende kaartide kasutajate vajaduste ja õiguspäraste huvidega. Kaardiomanike isiku kontrollimist ja isikusamasuse tuvastamist nõutakse vaid kaardi künnise ületamisel või kui kaarti, kas laetavat või mittelaetavat, kasutatakse *online*-ostlemiseks.

Kasusaavaid isikuid puudutavale teabele juurdepääsu käsitlevaid karmistatud eeskirju on põhjalikult analüüsitud harta artiklite 7 ja 8 alusel. Muudatusettepanekute eesmärk on saavutada tasakaal eraelu ja isikuandmete kaitse ning rahandus- ja majandustegevuse suurema läbipaistvuse vahel. Majandustegevusega tegelevate üksuste kasusaavaid omanikke puudutavale teabele üldise juurdepääsu lubamine annab lisatagatist kolmandatele osapooltele, kes soovivad nende ettevõtjatega ärisuhteid luua. See võimaldab kodanikuühiskonnal, ka ajakirjandusel ja kodanikuühiskonna organisatsioonidel, teavet paremini kontrollida ning

säilitab usalduse äritehingute ja rahandussüsteemi usaldusväarsuse suhtes. Avalikkusele saadaoleva teabe hulk on piiratud ning puudutab kasusaavaid omanikke kui ettevõtjaid. Tingimused, mille alusel lubatakse ligipääsu kasusaavaid omanikke puudutavale teabele, on ümber sõnastatud äriühinguõiguse direktiivis (direktiiv 2009/101/EÜ²⁰) – ühenduse õigusakt, kus on kehtestatud eeskirjad ettevõtjaid puudutavate dokumentide avalikustamise ning ettevõtte poolt võetud kohustuste kehtivuse kohta. Usaldusfondide ja teiste õiguslike üksuste osas, mida saab pidada äriühinguks, on direktiivis tuginetud mõistele „õigustatud huvi“, mis on kasusaavaid omanikke puudutavale teabele ligipääsu saamise tingimus.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei mõjuta ELi eelarvet.

5. MUUD KÜSIMUSED

- **Selgitavad dokumendid**

Muudatusettepaneku sätete ülevõtmise kohta ei ole vaja esitada selgitavaid dokumente lisaks neile, mida nõutakse liikmesriikidelt neljandas rahapesuvastases direktiivis ja direktiivi 2009/101/EÜ kehtivates sätetes.

- **Ettepaneku teatavate sätete üksikasjalik selgitus**

Neljanda rahapesuvastase direktiivi muudatusettepanekute eesmärk on järgmine:

A. Virtuaalvaluutade platvormide muutmise kohustatud üksusteks

Praegu määratletakse neljandas rahapesudirektiivis kohustatud üksustena need, mis kuuluvad direktiivi kohaldamisalasse. Komisjoni ettepanek on muuta artiklit 2, et lisada kohustatud üksuste loetellu nii virtuaalvaluutade vahetusplatvormid kui ka rahakotiteenuse pakkujad. Õiguskindluste eesmärgil on tehtud ettepanek määratleda mõiste „virtuaalvaluuta“.

Nii liidu kui ka rahvusvahelisel tasandil on hiljutised analüüsid aidanud selgitada virtuaalvaluutade toimimist. Toonitati tervet rida ohte, eriti virtuaalvaluutade ja ametlike valuutade vahetusteenuste pakkujate osas. Virtuaalvaluuta tehingud on anonüümsemad kui klassikalised rahaülekanded ning seetõttu sisaldavad endas riski, et virtuaalvaluutat võivad kasutada terroristlikud rühmitused, varjamaks rahaülekandeid. Edasised riskid on seotud tehingute ümberpööramise võimalusega, petuskeemidega tegelemise vahenditega, valdkonna läbipaistmatuse ja tehnoloogilise keerukusega ning regulatiivsete tagatiste vähesusega.

ELi ametiasutused ei jälgi praegu virtuaalvaluuta tehinguid mitte mingil viisil, kuna sidusaid eeskirju ei ole veel paika pandud ei ELi ega ka üksikute liikmesriikide tasandil, kujundamaks taolise jälgimise tingimusi. Ohtudele asjakohaseks reageerimiseks peab ette nägema regulatiivse raamistiku vahetuse toimimiseks ning ka rahakotiteenuste osutajate jaoks, kes võimaldavad avalikkusele ligipääsu erinevatele virtuaalvaluuta skeemidele. Kohustatud üksustena neljanda rahapesuvastase direktiivi tähenduses on neil kohustus rakendada ennetavaid meetmeid ning teatada kahtlastest tehingutest.

²⁰

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2003. aasta direktiiv 2009/101/EÜ tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks asutamislepingu artikli 48 teises lõigus osutatud äriühingutelt nõuavad, et muuta sellised tagatised võrdväärseteks (ELT L 258, 1.10.2009, lk. 11).

Muudatusettepanekul ei ole negatiivset mõju virtuaalvaluuta aluseks olevale registri tehnoloogia arengule ja selle positiivsetele mõjudele. Digitaalse raha elektrooniline jagamine pakub võimalikke kasutegureid ning erinevalt sularahast kaasneb sellega tehingute registreerimine, mis sularahatehingute puhul puudub. Ettepanekus on nende eelistega arvestatud ja tunnistatud seda, et virtuaalvaluutad on pakkunud valitsustele innovatiivseid viise vähendamaks pettust, korruptsiooni, vigu ja peamiselt paber kandjatel põhinevate menetlustega seotud kulu. Samaselt võetakse muudatusettepanekus arvesse tõsiasja, et virtuaalvaluuta turg võib aidata kaasa uutele kaasaegsetele viisidele valitsuse ja kodanike vaheliseks suhtlemiseks andmete jagamise, läbipaistvuse ja usalduse osas ning et see võib pakkuda uusi viise kaupade ja intellektuaalse omandi päritolu või omandi kindlakstegemiseks.

Andmekaitse seisukohast määratakse uusi kohustatud üksusi, kes peavad tegelema isikuandmete töötlemisega (st tegelema kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmetega). Nimetatud uut kohustust, mis on loodud avalikku korda silmas pidades, tasakaalustab see, et määratletakse selgelt, kes on kohustatud üksused, ja neid teavitatakse nende uutest kohustustest (elektrooniliste finants-isikuandmete kogumine ja töötlemine) ning nende kohustustega seotud konkreetsetest andmekaitseteguritest.

B. Teatavate ettemaksuvahendite ülekandemäärade vähendamine

Neljanda rahapesuvastase direktiivi artikli 12 kohaselt võivad liikmessriigid lubada kohustatud üksustel teatud tingimustel mitte kohaldada teatavate klientide suhtes hoolsusmeetmed, mis on seotud elektroonilise rahaga. Praegu teada olevad ettemaksukaartidest tulenevad terrorismi rahastamise ohud on seotud klientide suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete kohaldamisalast väljajäävate üldiste (laetavate või mittelaetavate) ettemaksukaartidega, mis toimivad siseriiklikes või rahvusvahelistes süsteemides, ning nende kaartide *online* kasutamisega.

Komisjon teeb ettepaneku i) vähendada (250 eurolt 150 eurole) künnistasusid mittetaastatavate ettemaksuvahendite eest, millele kehtivad kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed ja ii) kaotada kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete kohaldamisest vabastamine internetis kasutatavate ettemaksukaartide puhul.

See aitab kaasa kliendi tuvastamisele ja kliendi kontrollimise nõuete täitmisele. Ettemaksuvahendite anonüümsuse piiramine soodustab selliste vahendite kasutamist ainult seaduslikel eesmärkidel ning muudab need terrorismi rahastamise ja kuritegelike eesmärkide seisukohast raskemini kasutatavaks. Samas jäävad ettemaksekaardid siiski kättesaadavaks. Komisjon kinnitab, et need kujutavad endast sotsiaalset väärtust, aitavad edendada finantsteenuste kättesaadavust ning võivad olla kasulikuks vahendiks kaupade ja teenuste ostmiseks internetis ning asendada pangakontot.

Kavandatud meetmed on täielikult kooskõlas eeskirjadega, mis on kehtestatud neljandas rahapesuvastases direktiivis seoses ettemaksekaartidega ega tooks kaasa lisakohustusi nende vahendite väljastajatele.

C. Rahapesu andmehüdroodel rahapesu ja terrorismi rahastamise kohta kõigilt kohustatud üksustelt teabe saamise võimaldamine

Kooskõlas Euroopa julgeoleku tegevuskavas võetud kohustustega teeb komisjon ettepaneku muuta neljanda rahapesuvastase direktiivi artiklit 32, et hõlbustada rahapesu andmehüdroode koostööd, kohandades eeskirju selliselt, et juurdepääs teabele vastaks uusimatele rahvusvahelistele standarditele.

Rahapesu andmebüroodel on oluline roll terroristlike rühmituste finantstehingute ning nende rahastajate kindlakstegemisel piiriüleselt. Uusimad rahvusvahelised standardid rõhutavad vajadust laiendada rahapesu andmebüroode käsutuses oleva teabe kättesaadavust. See teave on hetkel teatud liikmesriikides piiratud, kuna kehtib nõue, et teate kahtlasest tehingust peab esmalt edastama kohustatud üksus. Rahapesu andmebüroodel peaks olema võimalik saada kohustatud üksustelt lisateavet ning neil peaks olema õigeaegselt juurdepääs rahaliste, administratiivsete ja seaduslike nõuete tagamist puudutavale teabele, mis on vajalik nende ülesannete täitmiseks ka siis, kui teadet kahtlasest tehingust ei ole edastatud.

Rahapesu andmebüroode õigus nõuda kõigilt kohustatud üksustelt lisateavet ja saada otsene juurdepääs kohustatud üksuste käsutuses olevale teabele selgitamine, tagab, et kõigi liikmesriikide õigusnormid oleks kooskõlas rahvusvaheliste standarditega. See annab rahapesu andmebüroodele parema ettevalmistuse vajaliku teabe kogumiseks, et hinnata paremini teateid kahtlastest tehingutest ning kiirendada terrorismi rahastamise ja rahapesu avastamist. Teabenõude tingimuste põhjalikum määratlemine on jäetud liikmesriikide enda otsustada. Liikmesriikidel säilib ka õigus töötada välja vajaminevad tõhusad ja proportsionaalsed eeskirjad saadud teabe töötlemise kohta. Rahapesu andmebüroo peab kinni pidama eeskirjadest, mis käsitlevad teabe turvalisust ja konfidentsiaalsust, sealhulgas teabe töötlemise, säilitamise, jagamise, kaitsmise ja kättesaadavuse korrast.

D. Rahapesu andmebüroodele ja pädevatele asutustele panga- ja maksekontode omanike tuvastamise võimaldamine

Vastavalt neljanda rahapesuvastase direktiivi põhjendusele 57 julgustatakse liikmesriike seadma sisse pangaregistrisüsteemid või elektroonilised andmesüsteemid, mis tagaksid rahapesu andmebüroodele juurdepääsu teabele pangakontode kohta. Hetkel on niisugused mehhanismid hiljuti paika pandud või parajasti loomisel mitmes liikmesriigis. Samas ei ole ELi tasandil selleks kohustust.

Kuna kõik liikmesriigid ei ole paika pannud mehhanisme, mis võimaldavad rahapesu andmebüroodel saada õigeaegselt teavet panga- või maksekontode omanike identiteedi kohta, on mõnedel rahapesu andmebüroodel takistusi kuritegelike või terroristlike rahaliste tehingute avastamisel rahvusvahelisel tasandil. Veelgi enam, asjaomased rahapesu andmebürood ei saa ka vahetada niisugust teavet ei ELi ega ELi-väliste rahapesu andmebüroodega, mis raskendab piiriülest ennetavat tegevust.

Komisjon teeb ettepaneku kehtestada liikmesriikidele nõue seada sisse automaatsed tsentraliseeritud mehhanismid, mis võimaldavad kiiresti panga- ja maksekontode omanikke tuvastada. See võimaldaks liikmesriikidel valida, kas seada sisse i) keskne register, mis sisaldab panga- ja maksekontode omanike tuvastamiseks vajalikku teavet ja tagab riiklikele rahapesu andmebüroodele ning rahapesu- ja terrorismi rahastamisega võitlevatele ametiasutustele täieliku ja kiire juurdepääsu registris sisalduvale teabele, või ii) muud tsentraliseeritud mehhanismid, nagu keskne andmete otsingusüsteem, mis võimaldab saavutada sama eesmärgi.

Direktiiviga määratud kohustuste täitmisel peavad rahapesu andmebüroodel ja teistel rahapesu- ja terrorismi rahastamisega võitlevatel ametiasutustel olema tõhusad vahendid, et tuvastada kõiki ühele isikule kuuluvaid panga- ja maksekontosid tsentraliseeritud automaatse otsingu kaudu. Seeläbi on võimalik kahtlaste rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud tehingute kiirem avastamine nii riiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil ning ennetava tegevuse tõhustamine.

Seeläbi saaksid liikmesriigid piisava vabaduse valida parimad vahendid ettepanekuga taotletud eesmärgi saavutamiseks. Kui liikmesriik seab sisse keskse mehhanismi, siis sisestab ta sinna ühtlustatud miinimumteabe ja vajadusel muu teabe, mida ta peab vajalikuks ja proportsionaalseks, et ennetada rahapesu ja terrorismi rahastamist. Edasises tegevuses nõuab ta finantsasutustelt (või teistelt üksustelt), et nad regulaarselt seda teavet mehhanismis katalogiseeriks või seda sinna üles laadiks ning määraksid kindlaks tehnilised ja õiguslikud tingimused, mille alusel andmebürood ning rahapesu- ja terrorismi rahastamisega võitlevad ametiasutused seda teavet saavad.

Eraelu puutumatuse austamise ja isikuandmete kaitsmise huvides tuleks nendes registrites säilitada vaid selliseid andmeid, mis on minimaalselt vajalikud, et rahapesu- ja terrorismi rahastamisega võitlevatel ametiasutustel oleks võimalik uurimist teostada. Andmetega seotud isikuid peab teavitama sellest, et nende andmed on salvestatud ja kättesaadavad rahapesu andmebüroodele ning neile tuleb edastada kontaktandmed, et nad saaksid kasutada andmetele juurdepääsemise ja nende parandamise õigust. Riiklikul tasandil peaks registris isikuandmete hoidmisele kehtima maksimaalne säilitamise aeg (mõistlike põhjenduste alusel) ja tuleks ette näha see, et andmed kustutatakse kohe, kui neid enam ettenähtud eemärgil ei vajata. Juurdepääs nimetatud andmebaasidele peaks olema piiratud teadmishajadusega.

E. Kõrge riskiga kolmandate riikide suhtes võetava lähenemisviisi kooskõlastamine

Direktiivi artiklis 18 on ette nähtud, et kohustatud üksused rakendavad kliendi suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid suhetes kolmandates riikides asuvate eraisikute või juriidiliste isikutega. Neljanda rahapesuvastase direktiivi artikkel 9 volitab komisjoni delegeeritud akti alusel kindlaks tegema kõrge riskiga kolmandaid riike, kus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist käsitlevad õigusaktid on lünklikud ja kujutavad seetõttu endast tõsist terrorismi rahastamise ohtu. Delegeeritud akt, mis esitatakse ülevaatamiseks Euroopa Parlamendile ja nõukogule, võetakse vastu juulis 2016.

Samas ei ole nõutav, et liikmesriik oleks kehtestanud konkreetse kliendi suhtes rakendatavate tugevdatud hoolsusmeetmete loetelu ning seega on puudustega riikide suhtes ette nähtud erinevad süsteemid kliendi suhtes rakendatavate tugevdatud hoolsusmeetmete võtmiseks.

Kõnealuste meetmete kooskõlastamine hoiab ära ohu, või vähemalt piirab seda, et valitakse meelepärane kohtualluvus vastavalt sellele, kas riik kohaldab kõrge riskiga kolmandate riikide suhtes rangemaid või vähem rangeid eeskirju. Seetõttu käsitletakse õiguslikke lünki, mida on võimalik rahapesu ja terrorismi rahastamisega seoses ära kasutada.

Kavandatud kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed on täielikult kooskõlas rahapesuvastase töökonna poolt selliste tegevuste kohta koostatud loeteluga. Neid peetakse miinimumnõueteks kõigile liikmesriikidele. Kliendi suhtes rakendatavate tugevdatud hoolsusmeetmete täielik kohaldamine tagab tehingute parema jälgimise, hõlmab kliendikontrolli, ärisuhte eesmärgi ja sisu ning rahastamisallika kontrolli ning järelevalvet tehingute üle. Lisaks tagab juhtivtöötajate poolne süsteemne järelevalve finantstehingute üle tõhusama kontrolli.

Samuti peab rahapesuvastase töökonna kehtestatud vastumeetmete loetelu peegelduma asjakohaselt liidu õiguses ning käesolevas ettepanekus on esitatud mittetäielik loetelu neist leevendavatest meetmetest, mida liikmesriigid võivad otsustada rakendada.

F. Juurdepääsu parandamine kasusaavate omanike kohta käivale teabele

Neljanda rahapesuvastase direktiivi artiklites 30 ja 31 on määratletud äriühingute, usaldusühingute ja muude õiguslike üksuste lõplikku kasu saavate omanike kohta käiva teabe kogumise ja säilitamise ning teabele juurdepääsu eeskirjad. Hetkel on nõutav, et need isikud säilitaksid oma kasusaava omaniku kohta tõest teavet.

Neljandas rahapesuvastases direktiivis on määratletud struktuuriline lähenemine juriidilistele isikutele, eristades äriühinguid, usaldusühinguid ja sarnaseid õiguslikke üksusi. Käesolevas ettepanekus on see struktuur säilitatud.

- Äriühingud ja muud õiguslikud üksused

Vastavalt neljanda rahapesuvastase direktiivi artiklile 30 võib iga õiguslikku huvi omav isik või organisatsioon pääseda ligi kasusaavaid omanikke puudutavale teabele. Praktikas kasutatakse kompleksseid omandistruktuure selleks, et häägustada seost kriminaalse tegevusega, maksukohustustega ja poliitiliselt ohustatud isikute ning sanktsioonide alla kuuluvate isikute ja jurisdiktsioonide kaasatust. Samas tekitavad kasusaavate omanike erinevad lähenemisviisid läbipaistvusele probleeme ja mitmetimõistetavust nende ettevõtjate seas, kes peavad eraldama arvestatavaid ressursse oma süsteemidele ja kontrollile, samas kui investorid, osanikud ja muud huvirühmad peavad piirduma avaliku ja koheselt kättesaadava teabega ettevõtete omanike ja juhtkonna kohta.

Ettevõtete tulutoova omandi kohta käiv teave on finantskuritegevuse vähendamise ja reguleeritud äriühingute ennetusstrateegiate kese. Lisaks on see tegur ELi raames põhiline seos neljanda rahapesuvastase direktiivi ennetavate sätete ja äriühinguõiguse vahel, milleks on direktiiv 2009/101/EÜ, mis käsitleb äriühingute dokumentide avalikustamist. Käesolevas ettepanekus käsitletakse seda probleemi selliselt, et direktiivi tehakse muudatused, mille kohaselt on liikmesriigid kohustatud avaldama (avalik juurdepääs) piiratud hulga teavet selliste kasusaavatest omanikest äriühingute ja õiguslike üksuste kohta, kes tegelevad tulundusliku tegevusega vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 54. Heale ärilise kontrolli struktuurile on omane läbipaistvus, aruandekohustus ja terviklikkus ning see hõlmab teadlikkust tulutoovast omandisuhtest.

Nõue tagada üldine juurdepääs tulutoovate omandisuhete teabele on igati põhjendatud ning see annab lisagarantiisid kolmandatele osapooltele, kes soovivad arendada ärisuhteid nende äriühingutega. Väikeinvestorite ja nende huvirühmade kaitse, kes soovivad antud ettevõtja või struktuuriga ärisuhet luua, nõuab juurdepääsu usaldusväärsele teabele omandisuhtest, samuti kontrollivat osalust omavate omanike ning ettevõtjate ja usaldusühingute juhtstruktuuride tuvastamist.

Üldine ligipääs võimaldab kodanikuühiskonnal, sealhulgas ajakirjandusel või kodanikuühiskonna organisatsioonidel, teabe paremat kontrollimist ja aitab kaasa äritehingute ja rahandussüsteemi usaldusväärsele säilimisele. See võib kaasa aidata äriühingute ja õiguslike üksuste kuritarvitamise vastu võitlemisel, aidates kaasa uurimiste läbiviimisele ja maine avalikustamisele tingimusel, et iga võimalik tehingu tegija oleks teadlik kasusaava(te)st omanikust/omanikest. Lisaks soodustab see õigeaegset ja tõhusat teabe saadavust finantseerimisasutuste jaoks, sealhulgas selliste rikkumiste vastu võitlevatele kolmandate riikide ametiasutustele.

- Usaldusfondid ja muud õiguslikud üksused

Neljas rahapesuvastane direktiiv annab pädevatele asutustele ja rahapesu andmebüroodele õigeaegselt juurdepääsu teabele usaldusfondide ja muude õiguslike üksuste kasusaavate omanike kohta. Kohustatud üksus võib saada juurdepääsu teabele seoses kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmetega. Tulusaava omandivormi teave puudutab suurt hulka õiguslikke üksusi: *common law* süsteemile omased usaldusfondid nagu *Treuhand*, *fiducie* või *fideicomiso* ja muud õiguslikud üksused nagu fondid. Lisaks nõutakse kehtivates eeskirjades, et kui usaldusfondi tegevusel on maksustatavad tagajärjed, peab liikmesriik seadma sisse registri, mis sisaldab teavet kasusaavate omanike kohta.

Paljud usaldusfondid ja sarnased õiguslikud üksused on kaasatud kaubanduslikesse ja ärilistesse tegevustesse eesmärgiga saada kasumit, nagu tavalised äriühingud. Seetõttu räägivad samad argumendid teatavat liiki usaldusfonde käsitlevate teabe üldise juurdepääsu kasuks. Teabe kättesaadavuse kord, mis on sisse seatud liidu tasandil, peab olema ühtlustatud ja tagama üldise juurdepääsu teabele sellesse kategooriasse kuuluvate õiguslike üksuste kohta.

Samas võivad usaldusfondid või sarnased õiguslikud üksused olla loodud muudel eesmärkidel: perekonna vara kasutamise tingimuste kindlaksmääramiseks, heategevuslikel eesmärkidel või muudel üldsusele kasulikel eesmärkidel. Sellised usaldusfondid või sarnased õiguslikud üksused, mida ei saa pidada ärilist tüüpi ettevõteteks, kuuluvad eraelu käsitlevate eeskirjade kohaldamisalasse. Olulisemat teavet nende üksuste kasusaavate omanike kohta edastatakse ainult isikutele või organisatsioonidele, kellel on selleks õigustatud huvi. Õigustatud huvi põhjendamise kriteeriumid on välja toodud põhjendustes.

Soovitatud lähenemisviisi puhul võetakse arvesse usaldusfondide ja sarnaste õiguslike üksuste eripärasid. Nii tehakse vahet, olenemata sellest, kuidas asjaomast üksust siseriikliku õiguse kohaselt liigitatakse, nende usaldusfondide, mis koosnevad mistahes omandist, mis kuulub sellisele isikule või tema esindajale, kelle tegevusala seisneb usaldusfondide haldamises või hõlmab seda ja kes usaldusfondi haldajana tegutsedes tulu teenib, ja teisalt kõigi muude usaldusfondide vahel.

Lisategurid

i) registreeritud äristruktuurid

Vastavalt neljanda rahapesuvastase direktiivi artikli 3 lõike 6 punktile a on äriühingu kasusaava omaniku tuvastamise kriteeriumiks osaluse künnis 25 % pluss üks aktsia või omandiõigus enam kui 25 % ulatuses. Komisjon teeb ettepaneku vähendada neljanda rahapesuvastase direktiivi seatud künnist 10 %-le teatud tüüpi üksustes, mille puhul on olemas rahapesu või maksudest kõrvale hoidumise oht.

Vahendustegevusega tegelevad üksused, millel puudub iseseisev majandustegevus ja mis tegelevad ainult kasusaavate omanike distantseerimisega varadest, võivad kergesti ületada 25 % künnise. Madalama künnise sisseseadmine juhul, kui tegemist on eriomase riskiga, piirab nende üksuste ringi, mille kohta kohustatud isikud peaksid koguma teavet lisaks neile, kelle puhul on kuritarvituse risk kõrge. See võimaldab paremini tuvastada kasusaavaid omanikke, keskendudes üksustele, mis tegutsevad vahendusstruktuuridena ega ei saa tulu iseseisvalt, vaid muudest allikatest (passiivsed finantssektorivälised ettevõtted vastavalt direktiivile 2011/16/EL).

ii) olemasolevad kliendid

Vastavalt neljanda rahapesuvastase direktiivi artiklil 14 lõikele 5 tuvastatakse usaldusfondi asutaja siis, kui kohaldatakse kliendi suhtes rakendatavaid hooldusmeetmeid. Komisjon teeb ettepaneku nõuda olemasolevate klientide (usaldusfondide, muude juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste nt fondide) kasusaavate omanike süstemaatilist kontrollimist.

Potentsiaalset raha/vara allikat, mille puhul on olemas tavaliselt rahapesuohut, ei ole võimalik usaldusväärselt hinnata, kui süstemaatilist kontrolli ei ole läbi viidud. Süstemaatilise kontrolli puudumine ei võimalda teatavatel juhtudel tuvastada ega hinnata riske õigeaegselt. Hooldusmeetmete rakendamisel olemasolevate klientide suhtes, rahapesu ja terrorismi rahastamise riski õigeaegsel hindamisel ning sellele reageerimisel võib ennetav tegevus olla takistatud ajakohastatud teabe puudumise tõttu, mis annab võimaluse ebaseaduslikult omandatud raha peitmiseks.

Lisaks neljandale rahapesuvastasele direktiivile on siinkohal asjassepuutuvad ka muud liidu õigusnormid ja neid tuleb arvesse võtta. Kasusaavate omanikke käsitleva teabe ulatus neljanda rahapesuvastase direktiivi alusel mõjutab otseselt direktiivis 2011/16/EL määratletud teavitamise korda. Viimane näeb finantsasutustele ette nõude saada kinnitus või dokumentaalseid tõendeid passiivsete finantssektoriväliste ettevõtete kasusaavate omanike kohta, kellele kuuluvad kontod, millel on 1 miljonit USA dollarit ületavad summad, nagu on ette nähtud Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) raames väljatöötatud ühises aruandlusstandardis. Finantsasutuste kohustus võtta ühendust passiivsete finantssektoriväliste ettevõtetega võib tekitada sünergia, kui niisugust kontakti kasutatakse selleks, et kasusaavate omanike kohta käivat teavet vastavalt uusima olemasoleva teabe alusel ajakohastada.

iii) Järelevalve asukoht ja usaldusühingute registreerimine

Liikmesriigid peavad neljanda rahapesuvastase direktiivi artikli 31 alusel nõudma, et „nende õiguse alusel“ tegutseva usaldusfondid koguvad ja hoiavad täpset ja ajakohastatud teavet eeskätt usaldusisiku kohta. Samas artiklis nõutakse liikmesriikidelt, et nad kehtestaksid siseriiklikul tasandil „maksualaseid tagajärgi loovate“ usaldusühingute tegelike tulusaajate keskregistrid.

Komisjon teeb ettepaneku selgitada, et liikmesriik, kellel see kohustus lasub, on see liikmesriik, kus usaldusühingut hallatakse.

„Kohaldatava seaduse“ ja „maksutagajärgede loomisega“ seotud olemasolevaid kriteeriume ei mõisteta üheselt ja neid tuleks selgitada. Eelkõige võib neist kehtiva artikli 31 alusel aru saada nii, et seni, kuni liikmesriik oma õiguse kohaselt usaldusühinguid ei tunnusta, puudub tal mis tahes kohustus oma territooriumil hallatavate usaldusühingute üle järelevalvet teostada ja neid registreerida. Selle tagajärjel võivad registreerimisel tekkida lüngad ja see pole kooskõlas direktiivis ette nähtud läbipaistvuse nõuete eesmärkidega. Lisaks ei ole registreerimisnõude piiramine üksnes maksutagajärgi loovate usaldusühingutega täielikult kooskõlas direktiivi veel hõlmavama kohustusega tuvastada enne ärisuhete sõlmimist kõik usaldusühingute liigid.

Kehtiva direktiivi säte ei ole ka kooskõlas selles mõttes, et kehtivat registreerimise kohustust ei pea täitma need usaldusühingud, kes maksusüsteemide harmoneerimatuse tõttu jäävad väljapoole liikmesriigi maksuõigusnormide kohaldamisala (nt seetõttu, et nad ei ole üheski riigis maksuresidendid). Need usaldusühingud mitte ei üksnes ei maksa makse, vaid ei pruugi olla ka kuskil registreeritud.

Komisjoni ettepanek on kooskõlas rahapesuvastase töökonna juhistega läbipaistvuse ja kasusaava omandi kohta.

iv) Siseriiklike registrite ühendamine

Neljas rahapesuvastane direktiiv rõhutab vajadust tagada ohutu ja tõhus siseriiklike kasusaavate omanike registrite ühendamine. Komisjonile tehti ülesandeks koostada 2019. aasta juuniks aruanne, milles hinnatakse sellise ühendamise läbiviimise tagamiseks vajalikke tingimusi, tehnilisi üksikasju ja korda.

Väga oluline on tegeleda kohe ohtudega, mis võivad tekkida juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste piiriülese väärkasutamise tõttu. Sellega seoses teeb komisjon ettepaneku need registrid vahetult omavahel ühendada.

Ühendamine võimaldab pädevatel asutustel, rahapesu andmebüroodel ja kohustatud üksustel tuvastada kasusaavad isikud lihtsaimal ja tõhusaimal viisil ning see suurendab äriühingute ja usaldusühingute tegevuse läbipaistvuse nõudeid. Lisaks võimaldab see üldist ligipääsu ELi hõlmavale kasusaavaid omanikke käsitlevale teabele.

Kokkuvõtlikult hõlmab läbipaistvust parandav ja kasusaava omandi infole ligipääsemise uus lähenemine kõiki aspekte, mis hetkel moodustavad kasusaavaid omanikke puudutava teabe süsteemi: kes on registreeritud (üksused, mille kohta on teavet registreeritu), kus registreerimine toimub (milline liikmesriik vastutab antud üksuse registreerimise eest), kellel lubatakse selle teabega tutvuda (selgem ligipääs kasusaavaid omanikke käsitlevale teabele) ja kuidas riiklikud registrid peaksid omavahel seotud olema.

G. Teatavate kehtivate sätete selgitamine

i) Pädevate asutuste mõiste

Kuigi direktiivi tekstis viidatakse läbivalt mõistele „pädevad asutused“, ei ole see mõiste alati selge. See on põhjustanud erinevat tõlgendamist üle liidu. Käesolev ettepanek sisaldab seda küsimust selgitavat põhjendust.

ii) Suletud süsteemiga kaartide välistamine

Suletud süsteemiga kaardid on ettemaksekaardid, millega on võimalik omandada kaupu või teenuseid ainult väljastaja ruumides või väljastajaga sõlmitud otsese kaupade müügi või teenuste osutamise lepingu alusel teenusepakkujate piiratud võrgus. Võttes arvesse, et suletud süsteemiga kaartide kasutamine põhjustab väga piiratud rahapesu ja terrorismi rahastamise ohtu, siis jäävad need kaardid väljapoole neljandas rahapesuvastases direktiivis sätestatud e-raha mõiste kohaldamisala, mis on kooskõlas direktiivis 2009/110/EÜ²¹ võetud lähenemisviisiga.

iii) Täielik kooskõla elektroonilist tuvastamist käsitlevate sätetega

Üks neljanda rahapesuvastase direktiivi eesmärkidest on õigesti tuvastada tehingu ja/või makse pooled (nii füüsilised kui ka juriidilised isikud) ja teha kindlaks nende isikusamasus. Seega on elektrooniline tuvastamine ja usaldusteenused (mida reguleerib siseturul e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalikke usaldusteenuseid käsitlev määrus) pangakontode

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiiv 2009/110/EÜ, mis käsitleb e-raha asutuste asutamist ja tegevust ning usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvet ning millega muudetakse direktiive 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/46/EÜ (ELT L 267, 10.10.2009, lk 7).

avamisel või vahenditele juurdepääsemisel ja/või elektroonilise tehingu jälgimisel olulised. Hetkel on siseturul e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste raamistik digitaalse ühtse turu nurgakivi, mis hõlmab kõiki elektroonilise identifitseerimise ja tuvastamisega seotud tegureid.

Neljandat rahapesuvastast direktiivi tuleb ajakohastada, et võtta arvesse uut teavitatud e-identimise süsteemide ja vahendite vastastikuse tunnustamise raamistikku, mis osutab selgelt siseturul e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalikke usaldusteenuseid käsitlevas määruses ette nähtud tehnilistele vahenditele ja võimaldab kõrvaldada kõik võimalikud ebakõlad.

Viited siseturul e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalikke usaldusteenuseid käsitlevas määruses osutatud elektroonilistele tuvastusvahenditele tuleb sisse viia neljanda rahapesuvastase direktiivi artikli 13 lõikesse 1, artikli 27 lõikesse 2, artiklis 40 lõike 1 punktidesse a ja b ning III lisasse. Koopiaid originaaldokumentidest ja elektroonilisi kinnitusi, tunnistusi ja volitusi tuleks neljanda rahapesuvastase direktiivi kohaselt käsitada kehtivate isikusamasuse tuvastamise vahenditena.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

millega muudetakse direktiivi (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist, ning millega muudetakse direktiivi 2009/101/EÜ

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 50 ja 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Keskpanga arvamust²²,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust²³,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2015/849²⁴ on peamine õigusakt, millega tõkestatakse liidu finantssüsteemi kasutamist rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil. Nimetatud direktiivis, mis tuleb üle võtta 26. juuniks 2017, on sätestatud raha või vara terroristlikel eesmärkidel kogumise käsitlemise terviklik raamistik, millega nõutakse, et liikmesriigid rahapesust ja terrorismi rahastamisest tulenevaid riske tuvastaksid, mõistaksid ja maandaksid.
- 2) Hiljutised terrorirünnakud on näidanud uusi arengusuundumusi, seda eelkõige viisides, kuidas terroristlike rühmituste operatsioone rahastatakse ja ellu viiakse. Teatavad tänapäeva tehnoloogia teenused leiavad järjest laialdasemat kasutust alternatiivse finantssüsteemina, aga on endiselt liidu õiguses reguleerimata või kasutatakse nende jaoks ära erandeid, mis ei ole enam põhjendatud. Muutuvate arengusuundumustega kaasas käimiseks tuleks võtta lisameetmeid olemasoleva tõkestava raamistiku parandamiseks.
- 3) Direktiivi (EL) 2015/849 eesmärkide poole pürgimisel peaks kõnealuse direktiivi kõik muudatused olema kooskõlas liidu käimasoleva tegevusega terrorismivastase võitluse ja terrorismi rahastamise vastase võitluse valdkonnas. Euroopa julgeoleku

²² ELT C [...], [...], lk [...].

²³ ELT C [...], [...], lk [...].

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73).

tegevuskavas²⁵ märgiti vajadust võtta meetmeid tõhusamaks ja terviklikumaks terrorismi rahastamise vastu võitlemiseks ja toodi välja, et finantsturgudele imbumine võimaldab terrorismi rahastamist. Euroopa Ülemkogu rõhutas 17.–18. detsembri 2015. aasta järeldustes samuti vajadust kiiresti kõikides valdkondades terrorismi rahastamisega võitlemiseks lisameetmeid võtta.

- 4) Komisjon on vastu võtnud terrorismi rahastamise vastase võitluse tõhustamise tegevuskava,²⁶ milles rõhutatakse vajadust uute ohtudega kohanduda ja direktiivi (EL) 2015/849 sellega arvestamiseks muuta.
- 5) Samuti peavad liidu meetmed olema vastavuses rahvusvahelisel tasandil toimuvate muutuste ja võetud kohustustega. ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 2199 (2015) kutsub riike üles tõkestama terroristlike rühmituste juurdepääsu rahvusvahelistele finantseerimisasutustele.
- 6) Virtuaalvaluutade ja ametlike valuutade (s.t seaduslikuks maksevahendiks tunnistatud valuutade) vahetamise teenuse pakkujad, samuti virtuaalvaluutade jaoks nn rahakotiteenuste pakkujad ei ole kohustatud kahtlast tegevust tuvastama. Seega on terroristlikel rühmitustel võimalik ülekandeid peites või kõnealuste platvormide võimaldatavat teatavat anonüümsust ära kasutades liidu finantssüsteemi või virtuaalvaluuta võrkude piires rahaülekandeid teha. Seetõttu on ülimalt oluline laiendada direktiivi (EL) 2015/849 kohaldamisala selliselt, et see hõlmaks virtuaalvaluuta vahetamise platvorme ja nn rahakotiteenuste pakkujad. Pädevad asutused peavad olema suutelised virtuaalvaluutade kasutamist jälgima. See võimaldaks tasakaalustatud ja proportsionaalset lähenemist, kahjustamata alternatiivsete rahastamise ja sotsiaalse ettevõtluse valdkonnas saavutatud tehnilisi edusamme ja suurt läbipaistvust.
- 7) Virtuaalvaluutade usaldatavus ei parane, kui neid kasutatakse kuritegelikel eesmärkidel. Selles kontekstis ei ole anonüümsus virtuaalvaluutade levimisel ja täie potentsiaali saavutamisel eelis, vaid muutub takistuseks. Virtuaalsete vahetusplatvormide ja nn rahakotiteenuste pakkujate hõlmamine ei lahenda virtuaalvaluuta tehingutega seotud anonüümsuse probleemi lõplikult, kuna suur osa virtuaalvaluuta keskkonnast jääb endiselt anonüümseks, sest kasutajad saavad tehinguid teha ka ilma vahetusplatvormideta või nn rahakotiteenuste pakkujateta. Anonüümsusega seotud riskidega võitlemiseks peaks riiklikud rahapesu andmebürood olema suutelised seostama virtuaalvaluuta aadresse virtuaalvaluutade omaniku isikuga. Lisaks tuleks põhjalikumalt hinnata võimalust lubada kasutajatel määratud asutustele vabatahtlikult enda kohta kinnitus esitada.
- 8) Kohalikke valuutasid (ehk alternatiivvaluutasid), mida kasutatakse väga piiratud võrkudes, nagu ühes linnas või regioonis, ja väikese kasutajaskonna seas, ei peaks virtuaalvaluutaks lugema.
- 9) Suure riskiga kolmandates riikides asuvad või asutatud füüsiliste või juriidiliste isikutega suhtlemisel peavad liikmesriigid nõudma kohustatud isikutelt, et nad riskide juhtimiseks ja maandamiseks kohaldaksid kliendi suhtes rakendatavaid tugevdatud hoolsusmeetmeid. Seega kehtestab iga liikmesriik suure riskiga kolmandate riikide suhtes võetavate tugevdatud hoolsusmeetmete liigi riiklikul tasemel. Sellised

²⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa julgeoleku tegevuskava“ (COM(2015) 185 final).

²⁶ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule terrorismi rahastamise vastase võitluse tõhustamise tegevuskava kohta (COM(2016) 50 final).

liikmesriigiti erinevad lähenemised muudavad komisjoni määratletud suure riskiga kolmandate riikidega ärisuhete arendamise lünklikuks. Neid lünki võivad ära kasutada terroristid, et rahalisi vahendeid liidu finantssüsteemi suunata ja sealt saada. Oluline on parandada suure riskiga kolmandate riikide kohta komisjoni koostatud nimekirja tulemuslikkust, tagades liidu tasandil nende riikide ühtse kohtlemise. Sellise ühtlustatud lähenemisega tuleks eelkõige keskenduda kliendi suhtes rakendatavatele tugevdatud hoolsusmeetmetele. Sellegipoolest tuleks liikmesriikidel ja kohustatud isikutel lubada lisaks kliendi suhtes rakendatavatele tugevdatud hoolsusmeetmetele kohaldada rahvusvaheliste kohustustega kooskõlas täiendavaid maandamismeetmeid. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonnas pädevad rahvusvahelised organisatsioonid ja standardite kehtestajad võivad otsustada kohaldada sobivaid vastumeetmeid, et kaitsta rahvusvahelist finantssüsteemi neist riikidest lähtuva pideva ja märkimisväärse rahapesu ja terrorismi rahastamise ohu eest. Liikmesriigid peaks komisjoni määratletud suure riskiga kolmandate riikide suhtes kehtestama ja kohaldama täiendavaid maandamismeetmeid, võttes arvesse üleskutseid rakendada selliseid vastumeetmeid nagu on kirjeldanud näiteks rahapesuvastane töökond.

- 10) Kuna rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud ohtude ja haavatavuse olemus on muutlik, peaks liit kehtestama integreeritud lähenemise, millega tagada rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riiklike kordade vastavus liidu tasandi nõuetele, võttes arvesse nimetatud riiklike kordade tulemuslikkuse hindamisi. Selleks, et jälgida liidu nõuete nõuetekohast riiklikesse süsteemidesse ülevõtmist, tulemuslikku rakendamist ja suutlikkust luua nende toel valdkonnas tugev ennetav kord, peaks komisjon hindamisel tuginema riiklikele riskikordadele, piiramata hindamisi, mida korraldavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonnas pädevad rahvusvahelised organisatsioonid ja standardite kehtestajad nagu rahapesuvastane töökond (edaspidi „FATF“) või rahapesu tõkestamise meetmeid hindav eksperdikomitee (edaspidi „MONEYVAL“).
- 11) Üldotstarbelistel ettemaksekaartidel on ka seaduslikke otstarbeid ning nendega aidatakse kaasa finantsalasele kaasamisele. Siiski on anonüümseid ettemaksekaarte lihtne kasutada terrorirünnakute ja seonduva logistika rahastamiseks. Seega on ülimalt oluline välistada terroristide võimalus sellisel viisil operatsioone rahastada, milleks vähendatakse veelgi piiranguid ja maksimaalseid summasid, mille puhul kohustatud isikud võivad teatavad direktiivi (EL) 2015/849 kohased kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed kohaldamata jätta. Võttes vajalikul määral arvesse tarbijate vajadusi üldotstarbeliste ettemaksekaartide kasutamisel ning takistamata selliste vahendite kasutamist sotsiaalse ja majandusliku kaasatuse edendamiseks on seega ülimalt oluline langetada anonüümsete üldotstarbeliste ettemaksekaartide praeguseid künniseid ja kaotada nende veebikasutuse korral kehtinud kliendi suhtes rakendatavate tugevdatud hoolsusmeetmete erand.
- 12) Kuigi liidus välja antud anonüümsete üldotstarbeliste ettemaksekaartide kasutamine on põhimõtteliselt piiratud liidu territooriumiga, ei saa alati sama eeldada kolmandates riikides välja antud samalaadsete kaartide puhul. Seega on oluline tagada, et väljaspool liitu välja antud anonüümseid üldotstarbelisi ettemaksekaarte saaks kasutada liidus ainult siis, kui neid saab lugeda vastavaks nõuetele, mis on liidu õigusaktides sätestatud nõuetega samaväärsed. Eeskirja jõustamisel tuleb igati järgida liidu kohustusi rahvusvahelise kaubanduses, eriti teenustekaubanduse üldlepingu sätete kohaselt.
- 13) Rahapesu andmebüroodel on oluline roll terrorivõrgustike (eriti piiriüleste) finantstehingute ja nende rahastajate tuvastamisel. Normatiivsete rahvusvaheliste

standardite puudumise tõttu on rahapesu andmepüroode funktsioonid, pädevused ja volitused väga erinevad. Siiski ei tohiks need erinevused mõjutada rahapesu andmepüroo tegevust, eriti suutlikkust koostada ennetavaid analüüse, millega toetada kõiki luure-, uurimis- ja kohtutegevuse eest vastutavaid ameteid ning rahvusvahelist koostööd. Rahapesu andmepüroodel peaks olema juurdepääs teabele ning nad peaks olema suutelised seda takistusteta vahetama, sh õiguskaitseasutusega tehtava asjakohase koostöö kaudu. Kuritegevuse kahtluse korral, ja eriti kui kahtlustatakse terrorismi rahastamist, peaks teave alati liikuma ilma liigsete viivitusteta otse ja kiiresti. Seega on ülimalt oluline veelgi paranda rahapesu andmepüroode tulemuslikkust ja tõhusust, sätestades täpsemalt, millised on rahapesu andmepüroode volitused ja kuidas käib koostöö.

- 14) Rahapesu andmepürood peaks olema suutelised hankima igalt kohustatud isikult tema funktsiooni kohta kogu vajaliku teabe. Piiranguteta juurdepääs teabele on ülimalt oluline, et tagada rahavoogude nõuetekohane jälgitavus ning ebaseaduslike võrkude ja voogude avastamine varases etapis. Kui rahapesu andmepüroodel on rahapesu kahtlusele tuginedes vaja saada kohustatud isikutelt lisateavet, võib sellise kahtluse aluseks olla rahapesu andmepüroole teatatud eelnev aruanne kahtlase tehingu kohta, kuid ka muu, nagu rahapesu andmepüroo enda koostatud analüüs, pädevate asutuste esitatud teave või mõnes muus rahapesu andmepüroos hoitav teave. Rahapesu andmepürood peaks seega olema suutelised hankima teavet kõikidelt kohustatud isikutelt, isegi kui konkreetne kohustatud isik ei ole varem aruannet esitanud. Rahapesu andmepüroo peaks olema suuteline ka liidu mõne teise rahapesu andmepüroo taotlusel sellist teavet hankima ning seda teavet taotlenud rahapesu andmepürooga jagama.
- 15) Kui rahapesu andmepürood ja muud pädevad asutused pääsevad panga- ja maksekontode omanike identiteeti käsitlevale teabele juurde viivitusega, pidurdab see terrorismiga seotud rahaülekannete tuvastamist. Ühele isikule kuuluvate panga- ja maksekonto andmete identifitseerimist võimaldavad andmed on killustatud ega ole seepärast rahapesu andmepüroodele ja muudele pädevatele asutustele õigel ajal juurdepääsetavad. Seetõttu on ülimalt oluline luua kõikides liikmesriikides automatiseeritud keskmehhanismid, nagu registreerimis- või andmesüsteemid, kui tõhusad vahendid, millega saada õigel ajal juurdepääs panga- ja maksekontode omanike, nende esindajate ja tegelikult kasusaavate omanike isikut käsitlevale teabele.
- 16) Eraelu puutumatus austamise ja isikuandmete kaitsmise huvides tuleks sellistes registrites säilitada üksnes andmed, mis on rahapesuvastaste uurimiste jaoks minimaalselt vajalikud. Asjaomastele andmesubjektidele tuleks teatada, et nende andmed registreeritakse ja on rahapesu andmepüroodele juurdepääsetavad ning neile tuleks teatavaks teha kontaktpunkt, mille kaudu nad saavad kasutada õigust oma andmetega tutvuda ja oma andmeid parandada. Kõnealuste sätete ülevõtmisel peaks liikmesriigid kehtestama isikuandmete registrites registreerimisel (piisavalt põhjendatud kestusega) maksimaalsed säilitamisperioodid ning ette nägema isikuandmete hävitamise, kui teave ei ole sätestatud eesmärgil enam vajalik. Registritele ja andmebaasidele juurdepääs tuleks anda üksnes põhjendatud teadmisyajaduse korral.
- 17) Füüsiliste ja juriidiliste isikute andmete täpne identifitseerimine ja kontrollimine on rahapesu või terrorismi rahastamisega võitlemisel ülimalt oluline. Tehingute ja maksete digiteerimise viimased arengusuundumused võimaldavad turvalist kaug- või

e-identimist. Selliseid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 910/2014²⁷ sätestatud identifitseerimisvahendeid tuleb arvesse võtta, eriti selliseid teavitatud e-identimise süsteemide ja vahendeid, mis võimaldavad kõrgele turvalisustasemele vastavate tööriistade kasutamist ja tagavad võrdlusnäitajad, mille järgi kontrollida riiklikul tasandil kehtestatud identimismeetodeid. Seega on ülimalt oluline tunnustada kehtivate identimise vahenditena originaaldokumentide turvalisi elektroonilisi koopiaid, samuti elektroonilisi kinnitusi, tunnistusi või sertifikaate.

- 18) Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 lõike 6 punktis a sätestatud tegelikult kasusaava omaniku künnis ei erista reaalseid ettevõtlusega tegelevaid äriühinguid sellistest, mis äritegevust ei teosta ja mida kasutatakse enamjaolt vahendusüksusena vara või sissetuleku ja lõpliku tegelikult kasusaava omaniku vahel. Viimase puhul on määratud künnisest kerge kõrvale hoida, mistõttu ei ole lõppkokkuvõttes juriidilist isikut omavad või kontrollivad füüsilised isikud identifitseeritavad. Selleks, et äriühingu vormi võtnud vahendusüksuste tegelikult kasusaava omaniku teavet paremini välja selgitada, on vaja kehtestada konkreetne omandiõigust näitav künnis.
- 19) Praeguses raamistikus sätestatud lähenemisviis olemasolevate klientide läbivaatamiseks lähtub riskipõhisest lähenemisviisist. Kuid arvestades teatavate vahendusüksustega seostatavat suuremat rahapesu, terrorismi rahastamise ja seonduvate eelkuritegude riski ei pruugi see lähenemisviis võimaldada riskide õigeaks ajaks tuvastamist ja hindamist. Seega on oluline tagada, et juba olemasolevaid teatavate selgelt määratletud kategooriate kliente jälgitaks ka meetoodilistel alustel.
- 20) Liikmesriikidelt nõutakse praegu selle tagamist, et nende territooriumil asutatud juriidilised isikud koguvad ja hoiavad asjakohast, täpset ja ajakohastatud teavet oma tegelikult kasusaava omaniku kohta. Tegelikult kasusaava omaniku kohta täpse ja ajakohastatud teabe vajadus on võtmetegur selliste kurjategijate jälgimisel, kes võiksid vastasel juhul kasutada äriühingu struktuuri taha varjumise võimalust. Finantssüsteemi üleilmne seotus teeb kapitali üle kogu maailma peitmise ja liigutamise hõlpsaks ning rahapesijad ja terrorismi rahastajad, samuti muud kurjategijad on seda võimalust järjest enam kasutanud.
- 21) Täpsustada tuleks konkreetne tegur, mille alusel määratakse kindlaks usaldusfondide ja sarnaste õiguslike üksuste tegelikult kasusaava omaniku teabe jälgimise ja registreerimise eest vastutav liikmesriik. Vältimaks liikmesriikide õigussüsteemide erinevuste tõttu olukorda, et teatavad usaldusfondid ei ole liidus kusagil jälgimisel või registreeritud, tuleks kõik usaldusfondid ja sarnased õiguslikud üksused registreerida nende haldamise kohas. Selleks, et tagada usaldusfondide tegelikult kasusaava omaniku teabe tulemuslik jälgimine ja registreerimine, on vajalik ka liikmesriikidevaheline koostöö.
- 22) Äriühingu tegelikult kasusaava omaniku kohta teatava teabe avalikustamise kohustuse kaudu tagatav üldsuse juurdepääs toimib nende äriühingutega kaubelda soovivate kolmandate isikute jaoks täiendava tagatisena. Teatavad liikmesriigid on juba astunud samme, et teha tegelikult kasusaavate omanike registris sisalduv teave üldsusele kättesaadavaks, või teatanud sellisest kavatsusest. Asjaolu tõttu, et mitte kõik liikmesriigid ei teeks teavet avalikult kättesaadavaks, või kättesaadava teabe ja selle juurdepääsetavusega seotud erinevuste tulemusel võib liidus kujuneda kolmandate

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.8.2014, lk 73).

isikute erinev kaitsetase. Hästi toimival siseturul on moonutuste vältimiseks vajalik kooskõlastamine.

- 23) Üldsuse juurdepääs võimaldab ka kodanikuühiskonnal teavet tõhusamalt kontrollida, sh ajakirjanduse või kodanikuühiskonna organisatsioonide poolt, ning aitab kaasa äritehingute ja finantssüsteemi suhtes usalduse püsimisele. See võib aidata kaasa juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste väärkasutamisega võitlemisele nii uurimiste toetamisega kui ka mainele avalduva mõju kaudu, sest kõik selliste isikute või üksuste potentsiaalsed tehingupartnerid teavad, kes on tegelikult kasusaavad omanikud. See hõlbustab ka teabe kättesaadavust õigel ajal ja tõhusalt nii finantseerimisasutuste kui ka kõnealuste õigusrikkumiste vastu võitlevate muude asutuste, sh kolmandate riikide asutuste jaoks.
- 24) Investorite ja üldsuse usaldus finantsturgude vastu oleneb suurel määral sellest, kas olemas on täpne avalikustamise kord, mis tagab tegelikult kasusaava omaniku ja äriühingute kontrollstruktuuride suhtes läbipaistvuse. See kehtib eriti selliste äriühingu üldjuhtimise süsteemide puhul, mida iseloomustab omandi koondumine; selliste hulka kuulub ka liidu süsteem. Ühelt poolt võivad olulise hääleõiguse ja rahavoo õigustega suurinvestorid pikaajalist majanduskasvu ja ettevõtete tulemuslikkust soodustada. Teisalt võib suure häältearvuga tegelikult kasusaavate omanike kontrollimine soodustada olukorda, et isikliku kasu saamiseks ja vähemusinvestoreid kahjustades juhitakse kõrvale organisatsiooni vara ja võimalusi.
- 25) Liikmesriigid peaks seega lubama tegelikult kasusaavat omanikku käsitlevale teabele juurdepääsu piisavalt sidusalt ja kooskõlastatult, kasutades tegelikult kasusaava omaniku teavet sisaldavaid keskregistreid ja kehtestades sõnaselgelt üldsuse juurdepääsu eeskirja, et kolmandad isikud saaksid kogu liidus välja selgitada, kes on äriühingute tegelikult kasusaavad omanikud. Seega on vaja muuta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/101/EL,²⁸ et ühtlustada äriühingute tegelikult kasusaava omanikku käsitleva teabe avalikustamise riiklikke sätteid, eriti kolmandate isikute huvide kaitsmise eesmärgil.
- 26) Eelkõige tuleb leida õiglane tasakaal ettevõtete läbipaistvuse ja rahapesu ennetamise vastu eksisteeriva üldise avaliku huvi ning andmesubjekti põhiõiguste vahel. Üldsusele kättesaadavaks tehtav andmekomplekt peaks olema piiratud, selgelt ja ammendavalt määratletud ning üldist laadi, et vähendada tegelikult kasusaavate omanike kahjustamise võimalust. Samas ei tohiks üldsusele kättesaadavaks tehtav teave olulisel määral erineda praegu kogutavatest andmetest. Selleks, et eraelu puutumatuse üldine riive ja konkreetselt isikuandmete kaitstuse riive oleks võimalikult minimaalne, peaks see teave põhimõtteliselt käsitlema äriühingute ja usaldusühingute tegelikult kasusaavate omanike staatust ning piirduma üksnes tegelikult kasusaavate omanike majandustegevuse valdkonnaga.
- 27) Tegelikult kasusaavate omanikke käsitleva teabe avalikustamine tuleks kujundada selliselt, et valitsustel ja reguleerivatel asutustel oleks võimalik kiiresti reageerida alternatiivsetele investeerimisviisidele, näiteks rahas arveldatavatel aktsiatel põhinevatele tuletisinstrumentidele. Teisalt ei tuleks seaduspärase enamusosaluse puhul takistada börsiettevõtete juhtimise järelevalves aktiivsema rolli võtmist. Järjest

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiiv 2009/101/EÜ tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks asutamislepingu artikli 48 teises lõigus osutatud äriühingutelt nõuavad, et muuta sellised tagatised võrdväärseteks (ELT L 258, 1.10.2009, lk 11).

rahvusvahelisema suunitlusega ja keerukamaks muutunud finantsturgude toimimiseks on ülimalt oluline, et rahvusvahelisel tasandil teabe jagamist võimaldavad õigusnormid ja õiguslikud nõuded on kättesaadavad ja riiklikud järelevalveasutused neid tulemuslikult rakendaksid.

- 28) Tegelikult kasusaavate omanike isikuandmed tuleks avalikustada, et kolmandatel isikutel ja kodanikuühiskonnal tervikuna oleks võimalik teada, kes on tegelikult kasusaavad omanikud. Suurem avalik kontroll aitab kaasa juriidiliste isikute ja juriidiliste üksuste väärkasutuse, sh maksustamise vältimise ärahoidmisele. Seetõttu on ülimalt oluline, et kõnealune teave jääks riiklike registrite ja registrite vastastikuse sidumise kaudu kättesaadavaks veel 10 aastat pärast äriühingu registrist kustutamist. Siiski peaks liikmesriigid suutma õigusaktidega sätestada, kuidas tegelikult kasusaavaid omanikke käsitlevat teavet töödeldakse, sh isikuandmete töötlemise muudel otstarvetel, kui selline töötlemine vastab mõnele avaliku huvi eesmärgile ning on taotletava õiguspärase eesmärgi jaoks vajalik ja proportsionaalne.
- 29) Samuti peaks liikmesriigid nägema proportsionaalse ja tasakaalustatud lähenemise huvides ning eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse õiguste tagamiseks ette tegelikult kasusaavat omanikku käsitleva teabe avalikustamise ja registrites juurdepääsemise suhtes erandid erandlikel asjaoludel, kui teabe tulemusel tekiks tegelikult kasusaava omaniku suhtes kelmuse, inimröövi, väljapressimise, vägivalda või ähvardamise oht.
- 30) Käesoleva direktiivi raames kohaldatakse isikuandmete töötlemise suhtes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 95/46/EÜ,²⁹ mis asendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 2016/679³⁰.
- 31) Sellest tulenevalt tuleks füüsilisi isikuid, kelle isikuandmeid hoitakse tegelikult kasusaavaid omanikke käsitleva teabena riiklikes registrites, enne nende isikuandmete avalikustamist sellest teavitada. Lisaks tuleks kättesaadavaks teha üksnes isikuandmed, mis on ajakohased ja käsitlevad praeguseid tegelikult kasusaavaid omanikke, ning neid omanikke tuleks teavitada nende õigustest liidu praeguse andmekaitsealase õigusraamistiku kohaselt, nagu on sätestatud määrukses (EL) nr 2016/679 ja direktiivis (EL) 2016/680,³¹ ning kõnealuste õiguste kasutamisel kohaldatavast korrast.
- 32) Käesolev direktiiv ei piira kooskõlas nõukogu raamotsusega 2008/977/JSK,³² mis asendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2016/680,³³ pädevate asutuste töödeldavate isikuandmete kaitset.

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31).

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89).

³² Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsus 2008/977/JSK kriminaalasjades tehtava politsei- ja õigusalase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta (ELT L 350, 30.12.2008, lk 60).

³³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise,

- 33) Praegu on liidus tegutsevad äriühingud ja samalaadsed juriidilised isikud kohustatud registreerima tegelikult kasusaava omaniku teabe, kuid sama kohustust ei ole kõigil liidus asutatud samalaadsete omadustega usaldusfondidel ja muudel õiguslikel üksustel nagu *Treuhand*, *fiducie* või *fideicomiso*. Selleks, et sidusate ja samaväärsete tingimuste alusel tagada kõigi liidus tegutsevate juriidiliste isikute ja õiguslike üksuste tegelikult kasusaavate omanike nõuetekohane identifitseerimine ja jälgimine, peaks usaldusfondi tegelikult kasusaavate omanike nende haldurite poolt registreerimist käsitlevad eeskirjad olema kooskõlas äriühingute puhul tegelikult kasusaavate omanike teabe registreerimise eeskirjadega.
- 34) Tegelikult kasusaava omaniku kohta avalikult kättesaadava teabe puhul on ülimalt oluline võtta arvesse usaldusfondide ja samalaadsete õiguslike üksuste eripärasid. Hoolimata sellest, kuidas neid riiklikus õiguses käsitletakse, tuleks eristada usaldusfonde, mida omab isik (või mida omatakse selle isiku nimel), kes tegeleb äritegevusega, mis seisneb usaldusfondide haldamises (või hõlmab seda) ning tegutseb kõnealuse äritegevuse raames fondi haldajana kasumi saamise eesmärgil, ning kõiki muid usaldusfonde. Arvestades esimese kategooria usaldusfondide laadi, tuleb nende tegelikult kasusaavaid omanikke käsitlev teave teha avalikult kättesaadavaks kohustusliku avalikustamisega. Juurdepääs tuleb anda tegelikult kasusaavat omanikku käsitlevale samavõrra piiratud andmekomplektile nagu äriühingute puhul.
- 35) Proportsionaalsuse tagamiseks peab kõikide muude usaldusfondide peale nende, mis hõlmavad mis tahes varast, mida omab isik (või mida omatakse selle isiku nimel), kes tegeleb äritegevusega, mis seisneb usaldusfondide haldamises (või hõlmab seda) ning tegutseb kõnealuse äritegevuse raames fondi haldajana kasumi saamise eesmärgil, tegelikult kasusaavat omanikku käsitlev teave olema kättesaadav ainult õigustatud huviga isikutele. Rahapesu, terrorismi rahastamise ja nendega seotud eelkuritegudega seonduvat õigustatud huvi tuleks põhjendada käepäraste vahenditega, nagu vabaihenduste põhikirjad või eesmärkide ja ülesannete kirjeldus, või rahapesu, terrorismi rahastamise ja nendega seotud eelkuritegude vastu võitlemisega seonduv tõendatud varasem tegevus, või tõendatud kogemus selle valdkonna uuringute või meetmetega.
- 36) Registreerimise ja teabevahetuse sidususe ning tõhususe tagamiseks peaks liikmesriigid tagama, et liikmesriigis usaldusfondide tegelikult kasusaavat omanikku käsitleva teabe registri eest vastutav amet teeks koostööd muudes liikmesriikides sama ülesannet täitvate ametitega, jagades teavet esimese liikmesriigi õigusega reguleeritavate ja muus liikmesriigis hallatavate usaldusfondide kohta.
- 37) Oluline on tagada, et kohustatud isikud rahapesu ja terrorismi rahastamise vastased eeskirju nõuetekohaselt rakendaks. Selles kontekstis peaks liikmesriigid tugevdama rolli, mida täidavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise ülesandeid täitma määratud pädeva asutusena tegevad avaliku sektori asutused, sh rahapesu andmebürood, rahapesu, seotud eelkuritegude ja terrorismi rahastamise uurimise ning süüdlaste vastutuselevõtmise, samuti kuritegelike varade arestimise või külmutamise ja konfiskeerimise eest vastutavad asutused ning korruptsioonivastased asutused, maksuametid, sularaha ja vabalt kaubeldavate esitaja maksevahendite piiriülese

vastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89).

liikumise kohta aruandeid saavad ametid ning kohustatud isikute poolse eeskirjade täitmisega seotud järelevalve või kontrollimise ülesandeid täitvad asutused.

- 38) Vastavalt liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühisele poliitilisele deklaratsioonile selgitavate dokumentide kohta³⁴ on liikmesriigid kohustunud põhjendatud juhtudel lisama ülevõtmismeetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi osade ja ülevõtvate siseriiklike õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et nimetatud dokumentide esitamine on põhjendatud.
- 39) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, milleks on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise, avastamise ja uurimise abil finantssüsteemi kaitsmine, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, sest liikmesriikide poolt oma finantssüsteemi kaitseks võetavad meetmed ei pruugi olla kooskõlas siseturu toimimisega ning õigusriigi ja liidu avaliku korra nõuetega, küll aga saab seda meetme ulatuse ja mõju tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- 40) Käesolevas direktiivis järgitakse põhiõigusi ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohaseid põhimõtteid, eelkõige õigust era- ja perekonnaelu austamisele (harta artikkel 7), õigust isikuandmete kaitsele (harta artikkel 8) ja õigust ettevõtlusvabadusele (harta artikkel 16).
- 41) Kuna rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks liidus kehtestatud korra tugevdamiseks vastu võetud meetmeid on vaja kiiresti rakendada ja võttes arvesse, et liikmesriigid on otsustanud direktiivi (EL) nr 2015/849 ülevõtmisega kiiresti edasi minna, tuleks käesolev direktiiv üle võtta 1. jaanuariks 2017. Samal põhusel tuleks ka direktiivi (EL) 2015/849 ja direktiivi 2009/101/EÜ muudatused üle võtta 1. jaanuariks 2017.
- 42) Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 45/2001³⁵ artikli 28 lõikele 2 [ning ta esitas oma arvamuse...³⁶].
- 43) Seepärast tuleks direktiive (EL) 2015/849 ja 2009/101/EÜ vastavalt muuta,
- ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Direktiivi (EL) 2015/849 muutmine

Direktiivi (EL) 2015/849 muudetakse järgmiselt:

- (1) artikli 2 lõike 1 punktis 3 lisatakse järgmised alapunktid g ja h:

³⁴ ELT C 369, 17.12.2011, lk 14.

³⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 8, 12.1.2001, lk 1).

³⁶ ELT C...

„g) pakkujad, kelle peamine ja kutsetegevus on virtuaalvaluutade ja ametlike valuutade vahetamise teenused;

h) nn rahakotiteenuste pakkujad, kes pakuvad virtuaalvaluutade kasutamiseks vajalike sertifikaatide hoidmise teenuseid.“;

(2) artiklit 3 muudetakse järgmiselt:

a) punkti 6 alapunkti a alapunkti i lisatakse järgmine lõik:

„Käesoleva direktiivi artikli 13 lõike 1 punkti b ja artikli 30 kohaldamisel alandatakse sellise juriidilise isiku puhul, kes on direktiivis 2011/16/EL määratletud passiivne finantssektoriväline ettevõtte, teises lõigus sätestatud omandiõigus või kontrolliõigus 10 %-le.“;

b) punkt 16 asendatakse järgmisega:

„16) „e-raha“ – direktiivi 2009/110/EÜ artikli 2 punktis 2 määratletud e-raha, v.a sama direktiivi artikli 1 lõikes 4 ja lõikes 5 osutatud rahalised väärtused;“;

c) lisatakse punkt 18:

„18) „virtuaalvaluutad“ – digitaalsed väärtusekandjad, mida ei ole välja andnud keskpank ega avaliku sektori asutus ja mis ei pruugi olla seotud ametliku valuutaga, kuid mida füüsilised või juriidilised isikud aktsepteerivad maksevahendina ning mida on võimalik elektrooniliselt üle kanda, hoiustada ning millega on võimalik elektrooniliselt kaubelda.“;

(3) artiklit 12 muudetakse järgmiselt:

a) lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

i) esimese lõigu punktid a ja b asendatakse järgmistega:

„a) maksevahend ei ole uuesti laetav või selle igakuine maksetehingute ülemlimiit on 150 eurot, mida saab kasutada ainult asjaomases liikmesriigis;

b) elektrooniliselt hoitava rahasumma suurus ei ületa 150 eurot;“;

ii) teine lõik jäetakse välja;

b) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 sätestatud erandit ei kohaldata e-raha rahalise väärtuse veebimakseteks kasutamise või sularahas tagastamise ega väljavõtmise puhul, kui tagastatava summa suurus ületab 50 eurot.“;

c) lisatakse lõige 3:

„3. Liikmesriigid tagavad, et soetajana tegutsevad liidu krediidasutused ja finantseerimisasutused võtavad vastu üksnes sellistes kolmandates riikides välja antud eelmaksekaartidega tehtud makseid, kus sellised kaardid vastavad nõuetele, mis on artikli 13 lõike 1 esimese lõigu punktides a, b ja c ning artiklis 14 sätestatud nõuetega samaväärsed või mida võib lugeda käesoleva artikli lõigete 1 ja 2 nõuetele vastavaks.“;

(4) artikli 13 lõike 1 punkt a asendatakse järgmisega:

„a) kliendi isikusamasuse tuvastamine ja kontroll usaldusväärsest ja sõltumatust allikast, sh olemasolu korral määruses (EL) nr 910/2014* sätestatud e-identimise vahendi kaudu, hangitud dokumentide, andmete või teabe abil“;

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.8.2014, lk 73).“

- (5) artikli 14 lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Liikmesriigid nõuavad, et lisaks kliendi suhtes rakendatavate tugevdatud hoolsusmeetmete kohaldamisele kõikide uute klientide puhul kohaldavad kohustatud isikud neid sobival ajal ka olemasolevate klientide puhul, lähtudes riskitundlikkusest, või kui kliendi asjaomane olukord muutub, või kui kohustatud isik on kohustatud asjaomase kalendriaasta jooksul kliendiga ühendust võtma, et kontrollida tegelikult kasusaavate omanikega seonduvat mis tahes teavet, eriti direktiivi 2011/16/EL raames.“;

- (6) artikli 18 lõike 1 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Käesoleva direktiivi artiklites 19–24 osutatud juhtudel, samuti muudel liikmesriikide või asjaomaste üksuste poolt kindlaks määratud suurema riskiga juhtudel nõuavad liikmesriigid asjaomastelt üksustelt kliendi suhtes rakendatavate tugevdatud hoolsusmeetmete kohaldamist, et kõnealuseid riske asjakohaselt juhtida ja vähendada.“;

- (7) lisatakse artikkel 18 a:

„Artikkel 18a

1. Suure riskiga kolmandate riikidega tehingute tegemisel nõuavad liikmesriigid, et artikli 9 lõike 2 kohaselt suure riskiga kolmanda riigina määratletud riikides asuva või asutatud füüsilise või juriidilise isikuga tegeledes kohaldavad kohustatud isikud vähemalt järgmisi kliendi suhtes rakendatavaid tugevdatud hoolsusmeetmeid:

- (a) hankida kliendi kohta lisateavet;
- (b) hankida lisateavet ärisuhte kavandatud olemuse kohta;
- (c) hankida teavet kliendi vahendite allika või vara allika kohta;
- (d) hankida teavet kavandatud või sooritatud tehingute põhjuste kohta;
- (e) hankida kõrgema juhtkonna heakskiit ärisuhete loomiseks või jätkamiseks;
- (f) teha tugevdatud järelevalvet ärisuhte üle, suurendades kohaldatud kontrollide arvu ja parandades nende ajastust ning valides välja täiendavat uurimist vajavate tehingute mustrid;
- (g) nõuda esimese makse sooritamist kliendi nimel avatud konto kaudu pangas, mis on allutatud samaväärsetele kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete standarditele.

2. Lisaks lõikes 1 sätestatud meetmetele ja pidades kinni liidu rahvusvahelistest kohustustest, võivad liikmesriigid nõuda kohustatud isikutelt, et nad artikli 9 lõike 2 kohaselt suure riskiga kolmanda riigina määratletud riikides asuvate või asutatud

füüsilise või juriidilise isikuga tegeledes rakendaks üht või mitut täiendavat maandamismeedet:

- a) kohustada finantseerimisasutusi kohaldama tugevdatud hoolsusmeetmete lisaelemente;
- b) võtta kasutusele tugevdatud asjakohased aruandlusmehhanismid või süstemaatilise finantstehingute aruandluse;
- c) piirata ärisuhteid või finantstehinguid määratletud riigi asuvate füüsiliste või juriidiliste isikutega.

3. Lisaks lõikes 1 sätestatud meetmetele võivad liikmesriigid liidu rahvusvahelistest kohustustest kinni pidades rakendada artikli 9 lõike 2 kohaselt suure riskiga kolmanda riigina määratletud riikide suhtes üht järgmistest meetmetest:

- a) keelduda avamast asjaomase riigi finantseerimisasutuste tütarettevõtjaid, harukontoreid või esindusi või võtta muul viisil arvesse asjaolu, et asjaomane finantseerimisasutus pärineb riigist, millel puuduvad piisavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemid;
- b) keelata finantseerimisasutustel harukontorite või esinduste asutamise asjaomases riigis või võtta muul viisil arvesse asjaolu, et harukontor või esindus asub riigis, millel puuduvad piisavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemid;
- c) keelata finantseerimisasutustel kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete rakendamisel toetuda asjaomases riigis asuvatele kolmandatele isikutele;
- d) kohustada finantseerimisasutusi vaatama läbi korrespondentsuhted asjaomase riigi finantseerimisasutustega ja neid muutma või need vajaduse korral lõpetama;
- e) nõuda tugevdatud järelevalvealast uurimist või välisauditi nõuete kehtestamist asjaomases riigis asuvate finantseerimisasutuste filiaalide ja tütarettevõtjate suhtes;
- f) nõuda tugevdatud välisauditi nõuete kohaldamist finantsrühmade suhtes seoses nende asjaomases riigis asuvate mis tahes filiaalide ja tütarettevõtjatega.

4. Lõigetes 2 ja 3 sätestatud meetmete jõustamisel või rakendamisel võtavad liikmesriigid konkreetsetest kolmandatest riikidest lähtuva riskidega seoses asjakohasel juhul arvesse vastavaid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonnas pädevate rahvusvaheliste organisatsioonide ja standardite kehtestajate koostatud hindamisi, hinnanguid või aruandeid.

5. Liikmesriigid annavad enne lõigetes 2 ja 3 sätestatud meetmete jõustamist või rakendamist sellest komisjonile teada.“;

- (8) artikli 27 lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid tagavad, et kohustatud isikud, kelle juurde klient suunatakse, võtavad asjakohaseid meetmeid tagamaks, et taotluse korral edastab kolmas isik viivitamata kliendi või tegelikult kasusaava omaniku isikusamasuse tuvastamise ja kontrollimise andmete, sh olemasolu korral määruses (EL) nr 910/2014 sätestatud e-identimise vahendi abil saadud andmete, ning muude asjakohaste dokumentide koopiad.“;

- (9) artiklit 30 muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 5 esimese lõigu punkt c ja teine lõik jäetakse välja;

b) lõige 6 asendatakse järgmisega:

„6. Lõikes 3 osutatud keskregister tagab, et pädevad asutused ja rahapesu andmebürood saavad õigeaegse ja piiramatu juurdepääsu keskregistris hoitavatele kõikidele andmetele, ilma piiranguteta ja asjaomast isikut ette hoiatamata. Samuti peab see võimaldama õigeaegse juurdepääsu kooskõlas II peatükiga kliendi suhtes hoolsusmeetmed võtvatele kohustatud isikutele.

Lõikes 3 osutatud juurdepääsu saavad pädevad asutused on sellised avaliku sektori asutused, mis on määratud täitma ülesandeid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks, sh maksuametid ning rahapesu, seotud eelkuritegude ja terrorismi rahastamise uurimise või süüdlaste vastutuselevõtmise, kuritegelike varade jälitamise ja arestimise või arestimise ja konfiskeerimise eest vastutavad asutused.“;

c) lõiked 9 ja 10 asendatakse järgmisega:

„9. Riiklikus õiguses sätestatavatel erandlikel asjaoludel, kui lõike 5 punktis b osutatud juurdepääsu tulemusel tekiks tegelikult kasusaava omaniku suhtes kelmuse, inimröövi, väljapressimise, vägivalla või ähvardamise oht või kui tegelikult kasusaav omanik on alaealine või muul viisil teovõimetu, võivad liikmesriigid üksikjuhtumipõhiselt erandkorras kehtestada tegelikult kasusaavat omanikku käsitlevale täielikule või osalisele teabele sellise juurdepääsu andmisel erandi.

Käesoleva lõike alusel tehtud erandeid ei kohaldata krediidasutuste ja finantseerimisasutuste suhtes, samuti artikli 2 lõike 1 punkti 3 alapunktis b osutatud kohustatud isikute suhtes, kes on ametiisikud.

10. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva artikli lõikes 3 osutatud keskregistrid on vastastikku seotud direktiivi 2009/101/EÜ artikli 4a lõike 1 kohaselt loodud Euroopa keske platvormi kaudu. Liikmesriikide kesksüsteemid ühendatakse selle platvormiga direktiivi 2009/101/EÜ artikli 4c alusel komisjoni vastu võetud rakendusaktides sätestatud tehnilise kirjelduse ja korra kohaselt.

Liikmesriigid tagavad, et käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teave on kooskõlas liikmesriikides käesoleva artikli lõiget 5 rakendavate siseriiklike õigusnormidega kättesaadav direktiivi 2009/101/EÜ artikli 4a lõike 2 kohaselt loodud registre sideistamise süsteemi kaudu.

Liikmesriigid teevad omavahel ja komisjoniga koostööd, et kooskõlas lõikega 5 rakendada erinevaid juurdepääsu liike.“;

(10) artiklit 31 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid tagavad, et käesolevat artiklit kohaldatakse usaldusfondide ja selliste muud liiki õiguslike üksuste suhtes, mille struktuur ja funktsioonid sarnanevad usaldusfondide struktuuri ja funktsioonidega, nagu *fiducie*, *Treuhand* või *fideicomiso*.

Kõik liikmesriigid kohustavad nende liikmesriigis hallatava usaldusfondi usaldusisikuid koguma ja hoidma asjakohast, täpset ja ajakohastatud teavet usaldusfondi tegelikult kasusaavate omanike kohta. Kõnealune teave hõlmab andmeid järgmiste isikute kohta:

- a) asutaja;
- b) usaldusisik;

- c) kaitsja (kui on olemas);
- d) kasusaajad või kasusaajate liik;
- e) usaldusfondi üle kontrolli omav muu füüsiline isik.“;

b) lisatakse lõige 3a:

„3 a. Lõikes 1 osutatud teavet hoitakse selle liikmesriigi loodud keskregistris, kus usaldusfondi hallatakse.“;

c) lõige 4 asendatakse järgmisega:

„4. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 3a osutatud registris hoitav teave on asjaomast isikut ette hoiatamata pädevate asutuste ja rahapesu andmebüroode jaoks juurdepääsetav õigel ajal ja piiramatult. Nad peavad ka tagama, et kohustatud isikud saavad sellisele teabele õigeaegse juurdepääsu kooskõlas II peatükis sätestatud kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmetega. Liikmesriigid teatavad komisjonile asjaomase korra kirjelduse.

Lõikes 3a osutatud juurdepääsu saavad pädevad asutused on sellised avaliku sektori asutused, mis on määratud täitma ülesandeid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks, sh maksuametid ning rahapesu, seotud eelkuritegude ja terrorismi rahastamise uurimise või süüdlaste vastutuselevõtmise ning kuritegelike varade või arestimise ja konfiskeerimise eest vastutavad asutused.“;

d) lisatakse järgmised punktid 4a ja 4b:

„4 a. Käesoleva artikli lõikes 3a osutatud registris hoitav teave, mis käsitleb mis tahes muid usaldusfonde peale direktiivi (EÜ) 2009/101 artikli 7b punktis b osutatute, on juurdepääsetav kõigile isikutele ja organisatsioonidele, kes suudavad tõendada õigustatud huvi.

Kõigile õigustatud huvi tõendada suutvatele isikutele ja organisatsioonidele juurdepääsetav teave sisaldab artikli 3 lõike 6 punkti b kohase tegelikult kasusaava omaniku nime, sünnikuud ja -aastat, kodakondsust ja elukohariiki.

4b. Kohustatud isikud hangivad lõike 3a kohaselt tegelikult kasusaava omaniku teabe registreerimise kohustusega usaldusfondi või muu õigusliku üksusega uue kliendisuhete loomisel vajaduse korral alati registreerimistõendi.“;

e) lisatakse lõige 7a:

„7 a. Riiklikus õiguses sätestatud erandlikel asjaoludel, kui lõigetes 4 ja 4a osutatud juurdepääsu tulemusel tekiks tegelikult kasusaava omaniku suhtes kelmuse, inimröövi, väljapressimise, vägivalla või ähvardamise oht või kui tegelikult kasusaav omanik on alaealine või muul viisil teovõimetu, võivad liikmesriigid üksikjuhtumipõhiselt erandkorras kehtestada tegelikult kasusaavat omanikku käsitlevale täielikule või osalisele teabele sellise juurdepääsu andmisel erandi.

Esimese lõigu alusel tehtud erandeid ei kohaldata krediidasutuste ja finantseerimisasutuste suhtes ning artikli 2 lõike 1 punkti 3 alapunktis b osutatud kohustatud isikute suhtes, kes on ametiisikud.

Kui liikmesriik otsustab kehtestada esimese lõigu kohaselt erandi, ei tohi ta piirata pädevatele asutustele ja rahapesu andmebüroodele antavat teabele juurdepääsu.“;

f) lõige 8 jäetakse välja;

g) lõige 9 asendatakse järgmisega:

„9. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva artikli lõikes 3a osutatud keskregistrid on vastastikku seotud direktiivi 2009/101/EÜ artikli 4a lõike 1 kohaselt loodud Euroopa keskse platvormi kaudu. Liikmesriikide kesksüsteemid ühendatakse selle platvormiga direktiivi 2009/101/EÜ artikli 4c alusel komisjoni vastu võetud rakendusaktides sätestatud tehnilise kirjelduse ja korra kohaselt.

Liikmesriigid tagavad, et käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teave on kooskõlas liikmesriikides käesoleva artikli lõikeid 4 ja 5 rakendavate siseriiklike seadustega kättesaadav direktiivi 2009/101/EÜ artikli 4a lõike 2 kohaselt loodud registrite sidestamise süsteemi kaudu.

Liikmesriigid tagavad, et nende riiklike registrite ja registrite sidestamise süsteemi kaudu tehakse kättesaadavaks üksnes selline lõikes 1 osutatud teave, mis on ajakohane ja käsitleb praeguseid tegelikult kasusaavaid omanikke, ning sellele teabele antakse juurdepääs kooskõlas andmekaitse normidega.

Liikmesriigid teevad komisjoniga koostööd, et kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 4 ja 4a rakendada erinevaid juurepääsulikke.“;

h) lisatakse lõige 10:

„10. Käesoleva artikli kohaldamisel loetakse usaldusfondi haldamise kohaks usaldusisikute järgsed liikmesriigid.“;

(11) artiklit 32 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 3 esimese lõigu neljas lause asendatakse järgmisega:

„Ta peab olema võimeline kohustatud isikutelt teavet saama ja seda kasutama.“;

b) lisatakse lõige 9:

„9. Kõik rahapesu andmehürood peavad oma ülesannete täitmisel olema käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud eesmärgil suutelised kõigilt kohustatud isikutelt teavet saama ja seda kasutama, seda isegi juhul, kui selline kohustatud isik ei ole varem esitanud artikli 33 lõike 1 punkti a kohast aruannet.“;

(12) lisatakse artikkel 32 a:

„Artikkel 32 a

1. Liikmesriigid loovad automatiseeritud keskmehhanismid, nagu keskregistrid või kesksed elektroonilised andmeotsingu süsteemid, mis võimaldavad õigel ajal identifitseerida kõiki füüsilisi või juriidilisi isikuid, kellel või kelle kontrolli all on direktiivis 2007/64/EÜ määratletud maksekontosid ja pangakontosid asjaomase liikmesriigi territooriumil asuvas finantsasutuses. Liikmesriigid esitavad komisjonile teatise selliste riiklike mehhanismide kirjeldusega.

2. Liikmesriigid tagavad rahapesu andmehüroode ja pädevate asutuste vahetu riikliku tasandi juurdepääsu lõikes 1 osutatud keskmehhanismides hoitava teabele, mida nad vajavad käesolevas direktiivis sätestatud kohustuste täitmiseks. Liikmesriigid tagavad,

et kõik rahapesu andmehürood suudavad esitada lõikes 1 osutatud keskmehhanismides hoitavat teavet kõikidele teistele rahapesu andmehüroodele kooskõlas artikliga 53 ja õigel ajal.

3. Lõikes 1 osutatud keskmehhanismide kaudu peab olema juurdepääsetav ja otsitav järgmine teave:

- kliendi-kontoomaniku ja kõigi arvatavalt kliendi nimel tegutsevate isikute kohta: nimi, lisaks muud artikli 13 lõike 1 punkti a ülevõtvates riiklikes sätetes nõutud andmed isikusamasuse tuvastamiseks või kordumatu tunnuskood;
- kliendi-kontoomaniku tegelikult kasusaava omaniku kohta: nimi, lisaks muud artikli 13 lõike 1 punkti b ülevõtvates riiklikes sätetes nõutud andmed isikusamasuse tuvastamiseks või kordumatu tunnuskood;
- panga- või maksekonto kohta: IBAN-number ning konto avamise ja sulgemise kuupäev.“;

(13) artikli 33 lõike 1 punkt b asendatakse järgmisega:

„b) esitada rahapesu andmehüroole selle taotluse korral vahetult kogu vajalik teave.“;

(14) artikli 39 lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Lõikes 1 sätestatud keeld ei takista teabe edastamist samasse kontserni kuuluvate liikmesriigi krediitdiasutuste ja finantseerimisasutuste vahel või kõnealuste asutuste ja nende poolt kolmandates riikides asutatud filiaalide ja enamusosalusega tütarettevõtjate vahel, tingimusel et need üksused ja enamusosalusega tütarettevõtjad järgivad täielikult kontserniüleseid põhimõtteid ja protseduure, sealhulgas artikli 42 kohaseid menetlusi teabe jagamiseks kontsernis, ning et kontserniülesed põhimõtted ja protseduurid vastavad käesolevas direktiivis sätestatud nõuetele.“;

(15) artikli 40 lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

a) punktid a ja b asendatakse järgmistega:

„a) kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete puhul säilitatakse dokumentide koopiaid ning teavet, mida on vaja, et täita kliendi suhtes rakendatavaid hoolsuskohustusi, mis on sätestatud II peatükis, sh olemasolu korral määruses (EL) nr 910/2014 sätestatud e-identimise vahendi abil saadud andmeid, viie aasta jooksul pärast kliendisuhete lõppu või juhutehingu tegemise kuupäeva;

b) tehingute tõendusmaterjali ja teavet säilitatakse originaaldokumentidena või nende koopiatena, mida võib kohaldatava siseriikliku õiguse kohaselt kasutada kohtumenetluse käigus tehingute tuvastamiseks, sh olemasolu korral määruses (EL) nr 910/2014 sätestatud e-identimise vahendi abil saadud andmeid, viie aasta jooksul pärast kliendisuhete lõppu või juhutehingu tegemise kuupäeva.“;

b) lisatakse järgmine lõik:

„Teist lõiku kohaldatakse ka artiklis 32a osutatud keskmehhanismide kaudu juurdepääsetava teabe suhtes.“;

- (16) artikli 47 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid tagavad, et virtuaalvaluutade ja ametlike valuutade vahetamise teenuse pakkujatel, nn rahakotiteenuste pakkujatel, valuutavahetusasutustel ja tšekkide sularahaks vahetamise asutustel ning usaldusfondi- või äriühinguteenuste pakkujatel on tegevusluba või nad on registrisse kantud ning hasartmänguteenuste pakkujad on reguleeritud.“;

- (17) artikkel 49 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 49

Liikmesriigid tagavad, et poliitikakujundajad, rahapesu andmebürood, järelevalveasutused ning muud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega seotud asutused nagu maksuametid kehtestavad tõhusad mehhanismid, mis võimaldavad neil riigisiselt teha koostööd ja koordineerida meetmeid seoses rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise põhimõtete ning meetmete väljatöötamise ja rakendamisega, sealhulgas selleks, et täita artiklist 7 tulenevat kohustust.“;

- (18) VI peatüki 3. jaos lisatakse alajagu IIa:

„IIa alajagu

Pädevate asutuste vaheline koostöö

Artikkel 50a

Liikmesriigid ei keela pädevate asutuste vahelist koostööd ega abistamist ning ei sea selleks põhjendamatuid ega ülemääraselt piiravaid tingimusi. Eelkõige tagavad liikmesriigid, et pädevad asutused ei keeldu abitaotlusest järgmistel põhjustel:

- a) leitakse, et taotlus käsitleb ka maksuküsimusi;
- b) siseriiklike õigusaktidega nõutakse kohustatud isikutelt saladuse hoidmist või konfidentsiaalsust, v.a juhul kui soovitud teavet kaitstakse kutsesaladuse või õiguspraktikas ametisaladuse olukorras;
- c) taotluse saanud liikmesriigis on käimas tõendite kogumine, uurimine või menetlus, v.a kui abi seda tõendite kogumist, uurimist või menetlust takistaks;
- d) taotleva partnerasutuse laad või staatus erineb taotluse saanud pädeva asutuse omast.“;

- (19) artikli 53 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid tagavad, et rahapesu andmebürood vahetavad omal algatusel või taotluse korral mis tahes teavet, mida rahapesu andmebüroodel võib olla vaja rahapesuga või terrorismi rahastamisega ning sellesse kaasatud füüsiliste või

juriidiliste isikutega seotud teabe töötlemisel või analüüsimisel, olenemata seotud eelkuritegude liigist ja isegi siis, kui seotud eelkuritegude liik ei ole teabe vahetamise ajal kindlaks tehtud.“;

b) lõike 2 teise lõigu teine lause asendatakse järgmisega:

„Kõnealune rahapesu andmebüroo hangib teabe kooskõlas artikli 32 lõikega 9 ning edastab vastused viivitamata.“;

(20) artikli 55 lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid tagavad, et taotluse saanud rahapesu andmebüroo eelnev luba levitada teavet pädevatele asutustele antakse olenemata seotud eelkuritegude liigist viivitamata ja võimalikult suures ulatuses. Taotluse saanud rahapesu andmebüroo ei saa keelduda selliseks levitamiseks loa andmisest, välja arvatud juhul, kui see jääb väljapoole tema rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise sätete kohaldamisala, võib kahjustada kriminaaluurimist, on ilmselgelt ebaproportsionaalne mõne füüsilise või juriidilise isiku või taotluse saanud rahapesu andmebüroo liikmesriigi õiguspäraste huvidega või on muul viisil vastuolus asjaomase liikmesriigi siseriikliku õiguse üldpõhimõtetega. Nõusoleku andmisest keeldumisele lisatakse alati nõuetekohane põhjendus.“;

(21) artikkel 57 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 57

Maksukuritegude määratluste erinevused liikmesriikide siseriiklikus õiguses ei takista rahapesu andmebüroode suutlikkust abistada mõnda teist rahapesu andmebürood ega piira teabe vahetamist, levitamist ja kasutamist kooskõlas artiklitega 53, 54 ja 55.“;

(22) artiklile 65 lisatakse teine lõik:

„Vajaduse korral esitatakse koos aruandega asjakohased ettepanekud, mis käsitlevad olenevalt olukorrast mh virtuaalvaluutasid, volitusi rahapesu andmebüroo jaoks juurdepääsetava kasutajate isiku ja rahakottide aadressi registreerimise keskandmebaasi loomiseks ning haldamiseks, samuti virtuaalvaluutade kasutajate täidetavate kinnituste vorme.“;

(23) artikli 66 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Direktiivid 2005/60/EÜ ja 2006/70/EÜ tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2017.“;

(24) artikli 67 lõike 1 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 1. jaanuariks 2017. Nad edastavad kõnealuste meetmete teksti viivitamata komisjonile.“;

(25) III lisa punktis 2 asendatakse alapunkt c järgmisega:

„c) ärisuhte või tehingud, mille puhul ei viibita samas kohas ja ei võeta teatavaid kaitseabinõusid, nagu e-identimise vahendid või asjaomased usaldusteenused, mis on määratletud määruses (EL) nr 910/2014.“;

Artikkel 2

Direktiivi 2009/101/EÜ muutmine

Direktiivi 2009/101/EÜ muudetakse järgmiselt:

1) Peatükki 1 lisatakse artikkel 1a:

Artikkel 1 a

Kohaldamisala

Tegelikult kasusaavat omanikku käsitleva teabe avalikustamise meetmeid kohaldatakse liikmesriikide õigus- ja haldusnormide suhtes, mis on seotud järgmiste üksustega:

a) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2015/849* artiklis 30 osutatud äriühingud ja muud õiguslikud üksused, sh käesoleva direktiivi artiklis 1 osutatud liiki ettevõtted, v.a mittetulunduslikud;

b) usaldusfondid, mis hõlmavad mis tahes vara, mida omab isik (või mida omatakse selle isiku nimel), kes tegeleb äritegevusega, mis seisneb usaldusfondide haldamises (või hõlmab seda) ning tegutseb kõnealuse äritegevuse raames fondi haldajana kasumi saamise eesmärgil; samuti muud liiki õiguslikud üksused, mille ülesehitus või funktsioon sarnaneb sellistele usaldusfondidele.

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73).“;

2) Peatükki 2 lisatakse artikkel 7b:

„Artikkel 7b

Tegelikult kasusaavaid omanikke käsitleva teabe avalikustamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, millega tagada, et käesoleva direktiivi artikli 1a lõigetes a ja b osutatud üksused täidavad oma tegelikult kasusaava omaniku

kohta asjakohase, täpse ja ajakohastatud teabe avalikustamise kohustust kooskõlas direktiivi 2015/849 artiklitega 30 ja 31.

Teave sisaldab tegelikult kasusaava omaniku nime, sünnikuud ja -aastat, kodakondsust, elukohariiki ning kasu saamisega seotud huvi laadi ja ulatust.

2. Tegelikult kasusaavat omanikku käsitleva teabe avalikustamine lõikes 1 osutatud viisil tuleb tagada direktiivi 2015/849 artikli 30 lõikes 3 ja artikli 31 lõikes 3a osutatud keskregistrite kaudu.
3. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teave tegelikult kasusaava omaniku kohta tehakse ka avalikult kättesaadavaks artikli 4a lõikes 2 osutatud registrite sidestamise süsteemi kaudu.
4. Riiklikus õiguses sätestatud erandlikel asjaoludel, kui lõikes 1 sätestatud juurdepääsu tulemusel tekiks tegelikult kasusaava omaniku suhtes kelmuse, inimröövi, väljapressimise, vägivalda või ähvardamise oht või kui tegelikult kasusaav omanik on alaealine või muul viisil teovõimetu, võivad liikmesriigid üksikjuhtumipõhiselt erandkorras kehtestada tegelikult kasusaavat omanikku käsitleva täieliku või osalise teabe kohustusliku avalikustamise erandi.
5. Tegelikult kasusaavate omanike lõikes 1 osutatud andmed avalikustatakse selleks, et kolmandatel isikutel ja kodanikuühiskonnal tervikuna oleks võimalik teada, kes on tegelikult kasusaavad omanikud, aidates nii kaasa juriidiliste isikute ja juriidiliste üksuste väärkasutuse ärahoidmisele. Sel otstarbel jääb kõnealune teave riiklike registrite ja registrite omavahelise ühendamise kaudu kättesaadavaks kuni 10 aastat pärast äriühingu registrist kustutamist.“.

Artikkel 3

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 1. jaanuariks 2017. Liikmesriigid edastavad kõnealuste sätete teksti viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need sätted vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetavate põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

Artikkel 4

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kolmandal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 5

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel,

*Euroopa Parlamendi nimel
president*

*Nõukogu nimel
eesistuja*